

ДНЕВНИКЪ

на

II^{то} обикновено Народно Събрание.

IV. тайно заседание, станжло на 27. Май 1880 год.

(Подъ Прѣдсѣдателството на Г-на Дра. Брадея.)

Като г. прѣдсѣдателствующий обяви въ 46-то явено заседание, че преди да се пристъпи къмъ дневния редъ, г. Министръ на Вншнитѣ Дѣла, има да направи едно предложение въ тайно заседание, откри се тайно заседание въ 3 часътъ послѣ пладня.

Г. Министръ Цанковъ: Прѣди да направихъ прѣдложението си, ще изложя историята на дѣлото, отъ което то произтича. Когато ся прѣдставихми наедно съ Г. Каравелова прѣдъ Княза при съставянето на сегашното министерство, Негово Височество ни каза, че при министерството на финанцитѣ ще има единъ съвѣтникъ Французинъ, за когото сж станжали споразумѣния мѣжду двѣтъ правителства. Ние му отговорихми, че такъвзи съвѣтникъ министерството на финанцитѣ ще посрѣщне на драго сърце, и че съвѣтници ще трѣбуватъ и за нѣкои други министерства.

Слѣдъ нѣколко дни Г-нъ Шеферъ, тукашния французки дипломатически агентинъ, ми събщи, че получилъ телеграма, съ която му се извѣстява че отъ Парижъ тръгналъ за България чиновникътъ по телеграфитѣ съгласно съ исканието на бивното министерство и че онзи за нощитѣ щѣлъ да тръгне. Поискахъ отъ Министерството дѣлото по тоя въпросъ; то ми се представи, и отъ него се вижда, че сж се разбѣрили нѣколко ноти между френското агенство и Министерството за тия два чиновника, както и за заплатата имъ, която е опредѣлена по 12000 фр. —

По-послѣ г. Шеферъ ми каза, че се е повикалъ и чиновникъ за финанситѣ. Азъ помислихъ, че и за него ще има дѣло въ Министерството. Единъ день г-нъ Шеферъ ми се представи съ тоя чиновникъ и каза, че ще донесе на утрето контрактътъ да го подпиша, нъ азъ на другия день, когато тѣ дохождали не бѣхъ у дома, и тѣ оставили копието да го подпиша. Като потърсихъ както въ своето така сжщо и въ другитѣ Министерства дѣлото за тоя чиновникъ не намѣрихъ подобно дѣло. Самъ г. Шеферъ ми каза, че писмени документи не сжществуватъ за финансовиятъ чиновникъ, че сж се споразумѣли за всичко устно, и че заплатата му е 40,000 фр. на година; сжщото потвърди и г. Начовичъ бившия министръ на Вншнитѣ Дѣла и приврѣмененъ Министръ на финанситѣ въ разговорътъ, който имахъ съ него. Министерскиятъ съвѣтъ рѣши че като е станжло между Френското и нашето правителство споразумѣние, трѣбва да приемемъ тоя чиновникъ, макаръ и заплатата да е огромна. Нъ контрактътъ, тъй както е въ копията трѣба да ся промѣни, защото споредъ него финансовий чиновникъ би билъ едно независимо учреждение въ нашата държава. Промѣнението състои въ това: Първата алинея на 1-й членъ отъ контрата гласи така: „Правителството на Негово Височество Княза на България, повѣрѣва на г. Хокде грижата да изучи истиницитѣ на страната и да предложи измененията, улукшененията, реформитѣ или меркитѣ, приемането на

конто му се видатъ нуждни и ползовити, тѣй сѣщо и срѣдствата, конто трѣба да се зематъ за да се достигне прилаганieto имъ“. А ний прибавихме: подъ управлението и указанието на г-на Министра на финанситѣ. — Въ 3-й членъ е казано, че може да си земе за помощници още двама чиновници отъ Френското Министерство на финанситѣ, а

ний притурихме: ако това го поиска нашето Правительство. Така измѣненъ контрактъ, проводихъ го на г-нъ Шефера, нѣ той постоанствува да бѣде финансовия чиновникъ независимъ и да се не туржъ подъ вѣдомството на г-на Министра на финанситѣ, и отъ тогава се породи припирия. — Ето какъ гласи копията на тоя контрактъ:

ENTRE.

(За г. Хокде, както е представенъ отъ г. Шефера.)

Между Негово Превосходителство Господинъ Драганъ Цанкова, председател на сѣвѣта, Министръ на Външнитѣ Дѣла и исповѣданията, дѣйствующъ и условицыйся въ името и за смѣтка на правителството на Негово Височество Княза на България, отъ една страна; и господинъ Доминикъ Хокде, инспекторъ на финанситѣ, който ся условява за себе си и въ собственото си име, съ съгласнето на правителството на Француската република отъ друга страна. Съгласило ся е и рѣшило върху слѣдующето:

ЧЛЕНЪ ПЪРВИ.

Правителството на Негово Височество Княза на България повѣрява на г. Хокде грижата да изучи истиннитѣ на страната и да предложи измѣненiята, олущенията, реформитѣ или мѣрkitѣ, приеманieto на конто му ся видятъ нуждни и ползовити, тѣй сѣщо и срѣдствата, конто трѣба да ся зематъ за да ся достигне прилаганieto имъ.

Независимо отъ расхвърлянието и подраздѣленieto на налозитѣ, на такситѣ и даждията отъ всѣки видъ и на подраздѣленieto на разноскитѣ и на устройството не само на централното управление и на контрольтъ на финанситѣ на държавата, но и на счетоводството на окръжитѣ и на общинитѣ, правителството въздържа правото си да подлага за разглѣждане на господина Хокде всичкиятъ операций конто ся отнасятъ прямо или косвено до финанциялната частъ, както сѣ заемитѣ на държавата или на общинитѣ, отстъпванieto рудници или на други предприеманията на общи згради и пр. пр.

ЧЛЕНЪ ВТОРИ.

Г-нъ Хокде, ще има титлата. „Частенъ сѣвѣтникъ“ за финанситѣ на Българското Княжество.

ЧЛЕНЪ ТРЕТИ.

Той може да земе при себе си двамина помощници, конто ся намиратъ на служба въ Француското Министерство на финанситѣ.

Son Excellence Monsieur Dragan Zancoff, Président du Conseil, Ministre des Affaires Etrangères et des Cultes, agissant et stipulant au nom et pour compte du Gouvernement de Son Altesse le Prince de Bulgarie, d'une part, et Monsieur Dominique Hocdé, Inspecteur des Finances, stipulant pour lui et en son nom personnel, avec l'assentiment du Gouvernement de la République Française d'autre part.

Il a été convenu et arrêté ce qui suit:

ARTICLE PREMIER.

Le Gouvernement de Son Altesse le Prince de Bulgarie confie à Monsieur Hocdé le soin d'étudier les ressources du pays et de proposer les modifications, les améliorations, les réformes ou les mesures dont l'adoption lui paraîtra nécessaire ou utile, ainsi que les moyens à employer pour arriver à leur application. Indépendamment de l'assiette et de la répartition des imprôts, taxes et contributions de toute nature, de la répartition des dépenses et de l'organisation tant de l'administration centrale et du contrôle des finances de l'Etat que de la comptabilité des districts et des communes, le Gouvernement se réserve de soumettre à l'examen de Monsieur Hocdé toutes les opérations qui se rattachent directement ou indirectement au service des finances telles que les emprunts de l'Etat ou des communes, les concessions de mines ou autres, les entreprises de travaux publics etc. etc.

ARTICLE DEUXIEME.

M. Hogdé aura le titre de „Conseiller à titre privé“ pour les Finances de la Principauté de Bulgarie.

ARTICLE TROISIEME.

Il pourra s'adjoindre deux auxiliaires appartenant aux services du Ministère des Finances français.

ЧЛЕНЪ ЧЕТВЪРТИ.

Настоящото съгласие ще трае двѣ години отъ деньтъ, въ който г-нъ Хокде ще търгне отъ Парижъ и който ще има право да зема отпущекъ за шестъ седмици съ пълна заплата.

ЧЛЕНЪ ПЯТИ.

Г-нъ Хокде ще получава заплата отъ четиридесѣтъ хиляди франки (40,000 фр.) на годината въ злато, и платени всѣки мѣсець безъ да ся въздържа нѣщо отъ мѣсечината му; той ще има право за нѣхтн разности и за влизане въ работа, да земе една сума предѣлена отъ сега на пять хиляди фр.

ЧЛЕНЪ ШЕСТИ.

Формално ся съгласява и ся условиява въ случай, че правителството на Негово Височество Князь на България, види за нужно преди истичаннето на срокътъ да ся откаже отъ съдѣйствието на г-на Хокде трѣба да му плати цѣлата негова заплата до истичаннето на двѣте години. Когато и да е, това условие неще да ся прилага на агентътъ ако той пожелае да ся завърне въ Франция, или ако французкото правителство намѣри за благословно да го повика.

Направено въ два оригинала и подписано въ София Май 1880 год. въ присѣдствието на г-нъ Жюль Шеферъ Агентъ и Генерални Консулъ на Франция въ България.

Както казахъ, азъ искахъ да намѣра нѣщо писмено между бившето министерство и Френското агенство; нѣ г-нъ Шеферъ и Начовичъ мя увѣриха че всичко е станжло устно мѣжду двамината. Г-нъ

Француско агенство и Генерално Консулство въ България.
София, 16/25 Януария 1880 год.

Господине Първий Секретарю!

Прѣзъ минжлий мѣсець, Негово Височество Князьтъ, благоволн да ме натовари да направж нужнитѣ постжнки предъ своето правителство, за да тури въ негово расположение единъ Француски чиновникъ съ цѣль да организира Българскитѣ финанции.

ARTICLE QUARTIÈME.

La durée du présent engagement est fixée à deux ans qui commenceront à courir du jour du départ de Paris de Mr. Hocdé qui aura droit pendant le cours de sa mission à un congé de six semaines avec solde entière.

ARTICLE CINQUIÈME.

M. Hocdé recevra un traitement de quarante mille francs (40,000) par an payable en or et par douzièmes soit tous les mois sans retenue aucune; il aura droit en outre à des frais de voyage et d'entrée en campagne fixés d'ores et déjà à la somme de cinq mille francs.

ARTICLE SIXIÈME.

Il est formellement entendu et stipulé au cas où le Gouvernement de son Altesse le Prince de Bulgarie croirait devoir, avant le terme fixé, renoncer à la collaboration de M. Hocdé, qu'il aurait à lui payer l'intégralité de son traitement jusqu' à l'expiration des deux années. Toutefois cette clause n'aurait pas d'application si l'Agent demandait à revenir en France ou si le Gouvernement de la République Française jugerait à propos de l'y rappeler.

Fait en double original et signé à Sofia le
Mai mil huit cent quatre vingt en présence de Monsieur Jules Schefer, Agent et Consul Général de France en Bulgarie.

(Signé.)

Стоиловъ ми каза, че когато вече Френското правителство избрало г-на Хокде, г-нъ Шеферъ му писалъ за да го попита да ли Негово Височество ще благоволн да восприеме това лице.

Agence
et
CONSULAT GÉNÉRAL
de France
en Bulgarie.

Sophia. le 28. Janvier 1880.

Monsieur le premier Secrétaire.

Dans le courant du mois dernier, Son Altesse le Prince régnant a daigné me charger de faire auprès de mon Gouvernement les démarches nécessaires pour qu'un fonctionnaire français fût mis à sa disposition dans le but d'organiser les finances de la Bulgarie.

Г. Вадингтонъ побърза съ съгласието на финансовия министъръ да се съобрази съ желанието на Негово Височество и, като се опредѣлиха условията за задълженията на тоя чиновникъ съ общо съгласие между двѣтъ правителства, не оставаще друго освенъ да се поднесе за одобрение отъ Князьтъ изборътъ направенъ отъ Французкото Правителство. Г. Предсѣдателътъ на сѣвѣта, министърътъ на Вншнитѣ Работи, ми извѣстява съ една телеграфическа депеша отъ вчера, че по причина на съставянето новиятъ кабинетъ, много работи забѣсяхъ, а по сѣщата причина се отложи и изборътъ на тоя чиновникъ върхуки твърдото намѣрение на Французкото правителство да удовлетвори безотлагателно желанието на Негово Височество.

Като ми съобщава причинитѣ на това неволно забѣснение, г. Фрейсине ми казва, че неговътъ колега на финанцитѣ му препоръчалъ г. Хокде, бившии ученикъ отъ политехническото училище, инспекторъ на финанцитѣ, когото той смята за единъ отъ найотличнитѣ агенти въ своето министерство, който може да изпълни миссията, която Негово Височество му повѣрява. Въ сѣщото врѣме, той ми моли, да му извѣстѣя ако Негово Височество благоволи да се съгласи на това предложение.

Моля ви, прочее, господине първий секретарю да благоволи да поискате заповѣдите на Негово Височество и да ми съобщите Неговото рѣшение, за да можъ съгласно съ инструкциитѣ, които приехъ, да го съобщя и азъ отъ своя страна на правителството си.

Приемете и проч.

Подписалъ: Шеферъ.

А г. Стоиловъ му отговорилъ съ слѣдующето писмо:

Канцелярия на Негово Височество Князьтъ.
София 18/30 Януарий 1880 г. № 299.

Господине Агенте.

Азъ съобщихъ на Негово Височество, Князьтъ писмото, което ви благоизволихте да ми пратите отъ вчерашна дата.

M. Waddington s'était empressé, d'accord avec M. le Ministre des Finances, de déférer au désir exprimé par son Altesse et, les conditions de l'engagement de ce fonctionnaire ayant été terminées d'un commun accord entre les deux Gouvernements, il ne restait plus qu'à soumettre à l'agrément du Prince le choix qui aurait été fait par le Gouvernement français. M. le Président du Conseil, Ministre des Affaires Etrangères, vient de me faire connaître, par une dépêche télégraphique en date d'hier que les circonstances qui ont accompagné, en France, la formation du nouveau Cabinet, en apportant forcément des retards à l'expédition des affaires, ont également entraîné l'ajournement du ce choix, malgré la ferme intention du Gouvernement français de satisfaire sans délai au vœu de Son Altesse.

En me faisant part des motifs de ce retard tout involontaire, Mr. de Freycinet m'annonce que Son Collègue des Finances lui a recommandé, pour remplir la mission à laquelle la confiance de Son Altesse appelle, un des agents de son Ministère, M. Hocdé ancien élève de l'Ecole polytechnique, Jnspecteur des Finances, qu'il considère comme un agent très distingué, il m'invite en même temps à lui faire savoir si Son Altesse veut bien donner son agrément à cette proposition.

Je vous prierai, en conséquence, Monsieur le premier Secrétaire, de vouloir bien solliciter les ordres de Son Altesse et d'avoir la bonté de me donner connaissance de la décision qu'Elle aura daigné prendre, afin que je puisse, d'après les instructions que j'ai reçues, la communiquer sans retard à mon Gouvernement.

Veuillez agréer, Monsieur le premier Secrétaire, l'assurance de ma haute considération.

Signé: SCHEFER.

Chancellerie
de Son Altesse
LE PRINCE DE BULGARIE.

№ 299.

Sofia le 18/30 Janv. 1880.

MONSIEUR L'AGENT.

Je n'ai pas manqué de communiquer à Son Altesse le Prince la lettre que Vous m'avez fait l'honneur de m'adresser en date d'hier.

Натоваренъ съмъ да ви изразя благодарностите на Негово Височество за готовността, съ която ви направихте нужнитъ постъпки, относително единъ французскій чиновникъ, който би се натоварилъ да организира финанцитъ на Българското Княжество.

Негово Височество Князътъ благоизволи да приеме съ готовност и съ пълно задоволствие изборътъ, който Негово Превосходителство, министерътъ на финанцитъ въ Франция е направилъ въ лицето на г. Хокде, сегашний инспекторъ на финанцитъ.

Г. Начовичъ, временний Министръ на финанцитъ е натоваренъ да ви съобщи устно всичкитъ подробности относително дохожданито на тоя чиновникъ въ София.

Като ви моля да благоизволите да поднесете на правителството на французската република, изражението на голѣмата признателностъ на Негово Височество за тоя новъ знакъ на благоволение къмъ неговата личностъ, приемоте, господине Агента, увѣрение въ отличното ми почитание.

Първий секретаръ на Негово Височество :
Стоиловъ.

Додѣто се азъ лутахъ насамъ-пататъкъ да разбера кои сж именно условията на Контратътъ сключенъ устно мѣжду Г. Начовича и Г. Шефера, за Г. Хокде, и дали наистина трѣбува да ся плащатъ на Г. Хокде 40,000 франка на годината, азъ съ удивление срѣщихъ една мъчнотия отъ страната на Г. Шефера, който не рачи да приеме ниго едно

Je suis chargé de Vous exprimer les remerciements de Son Altesse pour l'empressement avec lequel Vous vous êtes acquitté des démarches relatives à un fonctionnaire français qui serait chargé d'organiser les Finances de la Principauté de Bulgarie.

Son Altesse le Prince agréé avec empressement et avec une entière satisfaction, le choix fait par Son Excellence le Ministre des Finances de France, en la personne de Monsieur Hocdé actuellement Inspecteur des Finances.

Monsieur Natchevitz Ministre des Finances ad. interime a été chargé de Vous communiquer verbalement tous les détails relatifs à l'arrivée de ce fonctionnaire à Sofia.

En vous priant de bien vouloir transmettre au Gouvernement de la République Française l'expression de la vive reconnaissance de Son Altesse pour cette noble marque de bienveillance envers sa personne, recevez Monsieur l'Agent, l'assurance réitérée de ma très haute considération.

Le premier secrétaire de Son Altesse,
Signé: STOILOFF.

слово да ся измѣни отъ конията, която ми той бѣше предложилъ за контратътъ, защото Г. Начовичъ съ врѣмя я е въсприелъ тъй както си е сега.

Азъ моля Народното Събрание да има търпѣнието да чуе кореспонденцията, която едноврѣменно размѣнихъ отъ една страна съ Г. Шефера, а отъ друга съ Г. Начовича:

София 21 Май 1880

Господине Министре.

Имахъ честта, на 10-й текущаго, да предамъ на В. Пр. за да ся подпише, Контратътъ относително миссията на Гна Хокде, Инспекторъ на финанцитъ, съ която той ся е натоварилъ въ България.

Терминитъ на това съгласие които сж станали съ едно общо споразумение между двѣтъ Правителства, мъчно ми е да си истъквамъ защо ся заказнава да се тури въ рѣдъ единъ актъ, на когото диспозициитъ и формата сж свършени.

Sophia, le 21 mai 1880.

Monsieur le Ministre.

J'ai en l'honneur, le 10 de ce mois, de remettre à Votre Excellence, pour être revêtu de sa signature, le contrat relatif, à la mission dont Monsieur Hocdé, Inspecteur de Finances, a été chargé en Bulgarie.

Les termes de cet arrangement ayant été arrêtés d'un commun accord entre nos deux gouvernements, il m'est difficile de m'expliquer les retards qui sont apportés à la régularisation d'un acte sur les dispositions et la forme duquel il n'y a pas à revenir.

Всяко едно ново закѣсняване ще има сериозни слѣдствия върху достойнството на моето Правителство, което е моя длъжност да защитавамъ най-горѣщо, и трѣба да забѣлжа на В. Превосходителство, че не ще мога да считамъ себе си като опълномощенъ да се съглася. Мисля че е моя длъжност да привлека най-сериозното Ви внимание, Господни Министре, върху неизбежната нужда за сключването на единъ актъ, на когото условията нѣма никакво съмнение, бѣха означени, и че моето Правителство колкото се касае до него, е извършило напълно.

Като се надявамъ че ще получа единъ благоприятенъ отговоръ имамъ честь ипр. ипр.

(подписано) J. ШЕФЕРЪ.

До Н. Прев. Г-нъ Д, ЦАНКОВЪ Предсѣдателъ на Съвѣта и Министръ на Външнитѣ Дѣла.

Долуподписания, Агентитъ и Генералний Консулъ на Франция има честта да напомни на Негово Превосходителство Господина Министра на Външнитѣ Дѣла, за съобщението което му е отправилъ на 21 текущого и което до днесъ е останало безъ отговоръ.

Долуподписания има основи да вѣрва и да се надѣва че ще се приематъ доказателнитѣ резони безъ мъчнотия отъ Н. Прев. и че не ще да се двоуми да склони на исканieto което бѣше предмѣтътъ на помѣнхотото отношение, като слѣдва условенната форма, за подписването на актътъ относително мисията на Г-на Хокде.

Неизвѣстността въ която се намира долуподписания поради мълчанието на Н. Прев, върху намѣренията на българския кабинетъ, за голѣма жалостъ, задлъжава го да повтори исканieto си и да налегне за да получи единъ окончателенъ и немедленъ отговоръ.

Слѣдователно, долуподписания намира че е негова длъжностъ да яви на Негово Превосходителство Г-на Министра на Външнитѣ Дѣла, че не ще да може да чака отговорътъ за когото е дума, повече отъ два дена, и ако този срокъ замине, той ще се види въ нужда, да се отнесе до Правителството си, за да иска инструкцитѣ му.

На конецъ, долуподписания зима свободата да привлече най-сериозното внимание на Н. Прев. върху голѣмата отговорностъ която ще земе отъ горѣ си Княжеския Кабинетъ, ако откаже да удовлетвори исканieto което той има честта да му прѣдстави пзново, и върху слѣдствията които могат да произлезатъ отъ едно отказване или едно ново закъсняване.

Tout nouveau délai porterait une sérieuse atteinte à la dignité de mon Gouvernement, qu'il est de mon devoir de sauvegarder avec un soin jaloux, et je ne dois pas laisser ignorer à votre Excellence que je ne saurais me considérer comme autorisé à y souscrire.

Je crois donc devoir appeler votre plus sérieuse attention, monsieur le ministre, sur la nécessité urgente de parfaire un acte dont les stipulations ont été irrévocablement déterminées et que mon Gouvernement, en ce qui le concerne, a scrupuleusement exécutées.

Dans l'espoir d'une réponse favorable, je prie Votre Excellence, Monsieur le Ministre, d'agréer la nouvelle assurance de ma très-haute considération.

Signe J. Schefer.

A Son Excellence Monsieur Zankoff, Président du conseil Ministre des Affaires Etrangères et des Cultes.

Le soussigné, Agent et Consul Général de France a l'honneur de rappeler à Son Excellence Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères la communication qu'il lui a adressée le 21 de ce mois et qui est demeurée jusqu'à présent sans réponse.

Le soussigné était fondé à espérer que les raisons qu'il a fait valoir seraient accueillies sans difficulté par son Excellence et qu'elle n'hésiterait pas à déférer à la demande qui faisait l'objet de l'office précité, en procédant dans la forme qui a été stipulée, à la signature de l'acte relatif à la mission de M. Hocdé.

L'incertitude dans laquelle se trouve le soussigné, par suite du silence gardé par son Excellence, sur les intentions du Cabinet Bulgare, le met, à son grand regret, dans l'obligation de réitérer la demande et d'insister pour obtenir une réponse définitive et immédiate.

En conséquence, le soussigné estime qu'il est de son devoir de faire connaître à Son Excellence Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères qu'il ne saurait attendre au-delà d'un délai de deux jours l'envoi de la réponse dont il s'agit et que, ce terme expiré, il se verrait dans la pénible nécessité d'en référer à Son Gouvernement et de solliciter les instructions.

En terminant le soussigné prend la liberté d'appeler la plus sérieuse attention de Son Excellence sur la grave responsabilité qu'assumerait le cabinet Princier en déférant de satisfaire à la demande qu'il a l'honneur de lui soumettre de nouveau et sur les conséquences qu'un refus ou de nouveaux retards pourraient entraîner.

Долуподписания въсползува си отъ този случай
за да поднови ипр. ипр..
София 25 Май 1880.

(подписано) **Ж. ШЕФЕРЪ**

Отговоръ до писмата на Г-на Шефера, фран-
цузский Дипломатический Агентинъ, отъ 21-й и 25-й
Май 1880 г.

София 26 Май 1880.

Господине Агенти.

Точно въ минутата когато щяхъ да отговоръ на
предидущитѣ отношения които Вий ме почетохте да
ми отправите, относително за работата на Господина
Хокде, приехъ потата Ви отъ 25-й т. м.

Ако азъ неможихъ да ви съобща тутакси, както же-
лахъ решението което княжеското правителство би
взело, то е защото азъ и моитѣ колеги първомъ трѣ-
баше зрѣло да го пелѣдуваме за да избѣгнемъ
случайността на най-малкото неспоразумѣние за въ
бжджце. Съ това желание ний помислихме че трѣ-
ба да Ви предложимъ нѣколко измѣнения въ форма-
та, които ний видѣхме за полѣзно да въведемъ въ
редакцията на Коитрата, проекта на когото ний и-
махме да разгледваме. Тия измѣнения, както и вий
би благоволили да са съгласите, надѣвамъ ся, както
казахме по горѣ, са относятъ само до формата на
съгласието което ще ся склучи, безъ да докачи ни
най-малко основата.

Увѣрени въ благоволителнитѣ чувства, които
Вашето правителство и Вий самий лично, Господи-
не Агенти, постоянно сте засвидѣтелствували къмъ
моего отечество и правителството му, смѣя да се на-
дѣвамъ че вий ще благоволите да се съгласите съ
тая точка зрѣние отъ която ний Ви представявамъ
малкитѣ измѣнения въ редакцията на тукъ приклю-
чената книга

Слѣдъ това работата може да се склучи безъ
отлагание, и отъ наша страна не ще ни остане дру-
го освѣнъ да повторимъ къмъ Правителството на
французката Република и Васъ, всичкитѣ наши бла-
годарности за задължителното съдѣйствие, което то
благоизволи, благодарение на Вашето любезно по-
срѣдничество, да ни даде, и за важнитѣ услуги,
които ще ни принесе, увѣренъ съмъ, високиятъ чи-
новникъ който ся е съгласилъ да дойде да ни помогне.

Приемете, Господине Агенти

Д. ЦАНКОВЪ

Le soussigné profite de cette occasion pour
renouveler à Son Excellence Monsieur le Minis-
tre des Affaires, Etrangères les assurances de sa
très haute considération.

Sophia, le 25 Mai 1880.

Signé J. Schefer.

Sophia 26 Mai 1880.

A Monsieur J. Schefer Agent Diplomatique
et Consul Général de la république française.

Monsieur l'Agent.

J'étais sur le point de répondre aux précé-
dentes communications que vous m'avez fait
l'honneur de m'adresser, relativement à l'affaire
concernant M-eur Hocdé lorsque m'est parvenu
Votre Note en date du 25 de ce mois.

Si je n'ai pas pu vous communiquer aussitôt
que je l'aurais désiré la décision qu'avait à
prendre le Gouvernement Princier, c'est que d'a-
bord, mes collègues et moi nous devons l'exami-
ner mûrement afin de prévenir l'éventualité du
moindre malentendu ultérieur. En outre pour te-
nir compte du même désir, nous avons cru de-
voir vous proposer les quelques modifications de
forme qu'il nous a semblé utile d'introduire dans
la rédaction du contrat dont nous avons à exa-
miner le projet.

Ces modifications, ainsi que vous voudrez
bien en convenir, je l'espère, ne portent, encore
une fois, que sur la forme de l'arrangement à
conclure sans en affecter nullement le fond.

Confiant dans les sentiments de bien-
veillance que votre Gouvernement et vous même
personnellement, Monsieur l'Agent, avez constam-
ment témoignés à mon pays et à son Gouver-
nement, j'ose espérer que vous voudrez bien
vous associer au point de vue auquel nous vous
soumettons les petites modifications de rédaction
dans la pièce ci-annexée.

L'affaire pourrait être conclue dès lors sans
retard, et pour notre part, il ne nous resterait
dans ce cas qu'à réitérer au Gouvernement de
la République française et à vous, Monsieur
l'Agent, tous nos remerciements pour l'obligeant
concours qu'il a bien voulu, grâce à votre
aimable intercession, nous prêter, et pour les ser-
vices importants que nous rendra, j'en suis con-
vaincu, l'éminent fonctionnaire qui a consenti à
nous venir en aide.

Veuillez agréer, Monsieur l'Agent, l'expres-
sion de mes sentiments les plus distingués.

Signé: D. Zancoff.

Ето и текстът на контрактът както е приправенъ отъ сегашното министерство и както ся испроводи на г. Шефера:

Между Негово Прѣвосходителство Господинъ Драганъ Цанкова, председател на Съвѣта, Министръ на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията, дѣйствующъ и условиящъ ся въ името и за смѣтка на правителството на Негово Височество княза на България, отъ една страна,

И Господинъ Доминикъ Хокде, Инспекторъ на Финанситѣ, който ся условиява за себе си и въ собственото си име, съ съгласието на правителството на французската република отъ друга страна.

ЧЛЕНЪ ПЪРВИ.

Правителството на Негово Височество княза на България повѣрява на г. Хокде, подъ управлението и указанието на г. министра на Финанциитѣ, грижата да изучи источницитѣ на страната и да предложи измененията, олущенията, реформитѣ или мѣрkitѣ приеманieto на които му ся видятъ нуждни и ползовити, тъй сжщо и срѣдствата които трѣба да ся зематъ за да ся достигне прилаганието имъ.

Независимо отъ съвѣтитѣ които княжеското правителство ще иска отъ Г. Хокде за разхвърлянето и подраздѣлението на наложитѣ, на такситѣ и даждията отъ всеки видъ и на подраздѣлението на разносkitѣ и на устройството не само на централното управление и на контрольтъ на Финанситѣ на държавата, но и на счетоводството на окрузитѣ и на общинитѣ, правителството сжщо въздържа правото си сѣкога когато намѣри за полезно да подлага за разглѣждане на Господина Хокде всичкитѣ операции, които ся отнасятъ прямо или косвено до финанциялната частъ, както сж заемитѣ на държавата или на общинитѣ, отстъпването на рудници или други предприеманията на общи сгради и пр. и пр.

ЧЛЕНЪ ВТОРИ.

Г-нъ Хокде, ще има титлата „частенъ съвѣтникъ“ при Финанситѣ на Българското Княжество.

ЧЛЕНЪ ТРЕТИ.

Той може, ако княжеското правителство поиска, да земе при себе си двамина помощници, които ся намиратъ на служба въ французското министерство на Финанситѣ.

Entre :

Son Excellence Monsieur Dragan Zancoff, Président du Conseil, Ministre des Affaires Etrangères et des Cultes, agissant et stipulant au nom et pour compte du Gouvernement de Son Altesse le Prince de Bulgarie, d'une part,

Et Monsieur Dominique Hocdé, Inspecteur des Finances, stipulant pour lui et en son nom personnel, avec l'assentiment du Gouvernement de la République Française, d'autre part,

Il a été convenu et arrêté ce qui suit :

Article premier.

Le Gouvernement de Son Altesse le Prince de Bulgarie confie à M. Hocdé, sous la direction et d'après les indications de M. le Ministre des Finances, le soin d'étudier les ressources du pays et de proposer les modifications, les améliorations, les réformes ou les mesures dont l'adoption lui paraîtra nécessaire ou utile, aussi que les moyens à employer pour arriver à leur application.

Indépendamment des conseils que le Gouvernement Princier aurait à demander à M. Hocdé sur l'assiette et la répartition des impôts, taxes et contributions de toute nature, sur la répartition des dépenses et de l'organisation tant de l'administration centrale et du contrôle des finances de l'Etat que de la comptabilité des districts et des communes, le Gouvernement se réserve également toutes les fois qu'il le jugera utile, de soumettre à l'examen de M. Hocdé toutes les opérations qui se rattachent directement ou indirectement au service des finances telles que les emprunts de l'Etat ou des communes, les concessions des mines ou autres, les entreprises de travaux publics etc. etc.

Article deuxième.

M. Hocdé aura le titre de „Conseiller à titre privé“ pour les finances de la principauté de Bulgarie.

Article troisième.

Il pourra si le Gouvernement Princier lui en fait la demande s'adjoindre deux auxiliaires appartenant aux services du Ministère des Finances Français.

ЧЛЕНЪ ЧЕТВЪРТИ.

Настоящото съгласие ще трае двѣ години отъ денѣтъ, въ който г. Хокде ще трѣгне отъ Парижъ, и който ще има право да зема отпускъ за шестъ седмици съ пълна заплата.

ЧЛЕНЪ ПЯТИ.

Г-нъ Хокде ще получава жалване отъ четиридесетъ хиляди франка 40,000 фр. на годината въ злато, и платени всѣко 20 число на мѣсець, безъ да ся въздържа нѣщо отъ мѣсчината му; той ще има право за пѣтни разноски и за влизание въ работа, да земе една сума опредѣлена отъ сега на пѣтъ хиляди фр. единъ пѣтъ платени при подписванието на тоя контрактъ.

ЧЛЕНЪ ШЕСТИ.

Формално ся съгласява и ся условиява, въ случай, че правителството на Негово Височество князь на България, види за нужно преди истичанието на срокътъ да ся откаже отъ съдѣйствието на г-на Хокде, трѣба да му плати цѣлото негово жалване до истичанието на двѣтъ години. Както и да е, това условие не ще да ся прилага на агентътъ ако той пожелае да ся завърне въ Франция, или ако французкото правителство намѣри за благословно да го повика.

Направенъ въ два оригинала и подписанъ въ София Май . . . 1880 год. въ присѣтствието на г-нъ Жюль Шеферъ Агентъ и генерални консулъ на Франция въ България.

Г. ЦАНКОВУ, Прѣдсѣдателю на Министерский Сѣвътъ и Министру на Външнитѣ Работи и Исполнѣнията.

София, 27 Май 1880 г.

Г. Министре.

Съ писмото си, което ми направихте честь да ми напишете вчера, чѣ отговоръ на моитѣ съобщения отъ 21 и 25 тоя мѣсець, Ваше Прѣвосходителство благоволихте да ми явите, че Вий предполагате да внесете нѣкои форменни видоизмѣнения въ редакцията на контрата относительно до миссията на Г. Хокде, и имахте добрината да приложите при писмото си новъ текъ отъ тоя актъ, който заключава въ себе си прибавкитѣ, за които е рѣчьта.

Бждете увѣрени, Г. Министре, че азъ съмъ одушевенъ отъ най живо желанне да потвърджъ, съ Ваше съдѣйствие, единъ актъ, точнитѣ изражения

Article quatrième.

La durée du présent engagement est fixée à deux ans qui commenceront à courir du jour du départ de Paris de M. Hocdé qui aura droit pendant le cours de sa mission à un congé de six semaines avec solde entière.

Article cinquième.

M. Hocdé recevra un traitement de quarante mille francs (40,000) par an payable en or et par douzièmes le 20 de chaque mois sans retenue aucune; il aura droit en outre à des frais des voyage et d'entrée en campagne fixés d'ores et déjà à la somme de cinq mille francs une fois payés à la signature du présent acte.

Article sixième.

Il est formellement entendu et stipulé au cas où le Gouvernement de Son Altesse le Prince de Bulgarie croirait devoir, avant le terme fixé, renoncer à la collaboration de M. Hocdé, qu'il aurait à lui payer l'intégralité de son traitement jusqu'à l'expiration de deux années. Toutefois cette clause n'aurait pas d'application si l'Agent demandait à revenir en France ou si le Gouvernement de la République Française jugeait à propos de l'y rappeler.

Fait en double original et signé à Sophia le mai mil huit cent quatre vingt, en présence de M. Jules Schefer, Agent et Consul Général de France en Bulgarie.

Son Excellence Monsieur Zancoff, Président du conseil Ministre des Affaires Etrangères & des Cultes.

Sophia, le 27 Mai 1880.

Monsieur le Ministre.

Par la lettre qu'Elle m'a fait l'honneur de m'écrire hier, en réponse à ma communication des 21 et 25 de ce mois, Votre Excellence a bien voulu me faire savoir qu'Elle proposait d'introduire quelques modifications de forme dans la rédaction du contrat relatif à la mission de M-r Hocdé et Elle a eu l'obligeance de joindre à son office un nouveau texte de cet acte comprenant les additions dont il s'agit.

Je suis animé, veuillez en être convaincu, Monsieur le Ministre, du désir le plus vif de sanctionner, avec votre concours, un acte dont

на който сж установени по общо съгласие, и същъ примирителна и за да се дойде до едно скоро заключение азъ би побързалъ да подпиша, подъ моя лична отговорностъ, всѣко видоизмѣнение, което не би се отнасяло до самата основа на тоя актъ. Но, както счетохъ за длъжностъ да забѣлѣжъ на Ваше Прѣвосходителство при разговора си съ Васъ вчера, прѣдложенитѣ измѣнения не докачатъ само формата на станалото спогождение; тѣ дълбоко измѣняватъ сжщността и условията на това спогождение. Ако тия измѣнения се приемжтъ, то миссията на Г. Хокте би се ограничила толкова тѣсно, щото Моего Правителство, азъ мога въ това да Ви увѣримъ, отъ начало не би се съгласило на предложенията, които азъ бѣхъ натоваренъ да му направя, ако тѣ бѣха заключавали тия стѣснения, които Ваше Прѣвосходителство искате да внесете въ текста на контрата.

Надеж се, че Ваше Прѣвосходителство, като оцѣните важността на съображенията, които имамъ честь да Ви прѣдставя, ще благоволи да признаете, че, при всичкото ми искрено желание да дамъ на Правителството на Негово Височество доказателства за примирителнитѣ чувства, които ме одушевляватъ, азъ не ще мога, безъ да излѣзжъ отъ прѣдѣлитѣ на моята власть и да стажа въ противорѣчие съ моите инструкции, — да се съглася, нито пакъ ще мога да прося съгласието на Моего Правителство за видоизмѣненията, важността на които азъ показяхъ.

Отнапрѣдъ самъ увѣренъ Г. Министре, че Вий не ще изтъкувате злѣ побудителнитѣ причини, които диктуватъ настоящий отговоръ, и се ползувамъ отъ тоя случай отново да ви засвѣдетелствувамъ мое то отлично почитание.

Подписалъ : ШЕФЕРЪ.

Господину ШЕФЕРУ дипломатическому Агенту и Генералному Консулу на Франц. Република въ София.
29 май 1880.

Господине Агенте,

Честъ имамъ да ви явя, че получихъ писмото ви отъ 27-й текущаго и което е отговоръ на съобщението ми отъ 26-й текущаго, при което ви бѣхъ приключилъ тоже и проектътъ за контратътъ на Г. Хокте, измѣненъ по нѣйде си съ взаимното съгласие на моитѣ съобратия.

Съвършено съмъ убѣденъ, господине Агенте, че благоволенieto, което сте показвали до сега въ сичкиятѣ си сношения, и сега нѣма да закъснѣите да изразите жалашие за едно примирително рѣшение.

les termes précis ont été arrêtés d'un commun accord j'aurais, dans un but de conciliation et afin d'arriver à une prompte conclusion, souscrit avec empressement pour ma responsabilité personnelle, à toute modification qui n'aurait pas porté sur le fond même de cet acte. Mais, ainsi que j'ai cru devoir le faire remarquer à Votre Excellence dans l'entretien que j'ai eu l'honneur d'avoir hier avec Elle, les changements proposés n'affectent pas seulement la forme de l'arrangement intervenu; ils en modifient profondément l'essence et les conditions. La mission de Mr. Hocdé, si ces changements étaient adoptés, se trouverait renfermée dans des limites tellement étroites que mon Gouvernement, je puis vous l'assurer, n'aurait point, dès le principe, donné son assentiment aux propositions que j'étais chargé de lui soumettre, si elles avaient compris les restrictions dont votre Excellence demande l'insertion dans le texte du contrat.

Je me plais à espérer que votre Excellence, appréciant l'importance des considérations que j'ai l'honneur de lui exposer voudra bien reconnaître que malgré mon désir sincère de donner au Gouvernement de Son Altesse des preuves des sentiments de conciliation qui m'animent, je ne saurais, sans excéder les bornes de mes pouvoirs et contrevenir à mes instructions, donner mon adhésion ni solliciter celle de mon Gouvernement à des modification dont j'ai signalé la portée.

Je puis assuré d'avance, Monsieur le Ministre, que Votre Excellence ne saurait se méprendre sur les motifs qui dictent la réponse que j'ai l'honneur de lui adresser et je saisis cette occasion pour vous renouveler les assurances de ma haute considération

Signé : J. Schefer.

Sofia 29 Mai 1880.

Monsieur l'Agent.

J'ai l'honneur de Vous accuser réception de Votre lettre 27 Courant en réponse à ma communication du 26, concernant le projet de contrat avec Mr. Hocdé que Vous aviez bien voulu me transmettre et auquel d'accord, avec mes Collègues j'avait apporté quelques modification de forme.

Je suis parfaitement persuadé, Monsieur l'Agent, qu'avec la bienveillance que Vous avez toujours lémoignée dans toutes les négociations,

Азъ отъ моя страна нѣма да ся забавя да направи всички всевъзможни усилия, за достиженето на едно споразумѣние, което толкози горѣно жѣлая; нѣ като това произтѣзва отъ съвършено друга точка-зрѣния, и мотивирано отъ отговорността подъ която падамъ, азъ за жалостъ виждамъ че е безполезно да разисквамъ понататъкъ тоя предметъ.

Споредъ васъ, Господине Агента, промѣненіята, които представениитъ отъ васъ контрактъ за Г-на Хокде е прѣтърпѣлъ отъ събранията ми, не измѣнявали само нѣкой форми отъ него, нѣ съществено ужъ измѣнявали основанието му.

Въ такъвъ случай, ний неможѣхми да приемемъ единъ такъвъ контрактъ, безъ да докачимъ интереситъ на Правителството на Негово Височество Бѣл. Князь, контрактъ, за който ний ненамирамъ ни най малката слѣда въ книгитъ изоставени въ Министерството на Финанситъ, отъ Г-на Начовича, съ корото вий сте съдѣйствували за условията на Г-на Хокде съ Бѣл. Правителство, условия които вий сами исповѣдвате, че сж вършени устно а не писмено.

Правителството на Н. В. Князьтъ е едно Конституционно Правителство и като таквотъ, то само Министритъ сж отговорни предъ парламента и Вий Господ. Агента, който тъй достойно представлявате едно правителство, на което основата е отговорността на министритъ, вий, обичамъ да вѣрвамъ, ще разумѣйте, че ний не можемъ ся отдалечи или отклони отъ законитъ на Конституцията,

Прочее, въ какво положение щене да ся намира Г. Министрътъ на Финанситъ, ако той приемне условията въ проектътъ за контрактътъ, който вий му предложихте безъ измѣненіята които ний виждахме за нужно да направимъ?

Въ проектътъ за контрактътъ който вий предложихте, Г. Хокде не ся намираше подъ управлението на Г-нъ Министра на Финанситъ, нито пакъ подъ нѣкое на събранията му, тъй щото той Г. Хокде, можеше преспокойно да отрече да извърши всички порѣжки, които Г. М. на Финанситъ като неговъ началникъ му препорѣчаше. Г. Хокде, споредъ контрактътъ, щене да е единъ директоръ на финанситъ, дѣйствующъ безъ никаква отговорностъ и съ такава една свобода, която отговорнитъ Министри нѣматъ предъ Народнитъ Представители. Тѣй Г. Хокде, безъ да ся донитува отъ отговорнитъ Министръ можеше да избѣра свои помощници, да ги назначава, да сключва заеми, да състави комиссий, безъ да може да има нѣкое официално положение въ Народното Собрание като чужденецъ.

Съ жалостъ ви явявамъ, Господине Агента, че не мога да измѣня рѣшението на Министерскитъ Съветъ за направенитъ негови измѣненія, въ проектътъ за контрактътъ, който вий представихте въ

Vous auriez désiré arriver à une solution conciliante. Je n'aurais pas manqué, moi-même, dans le même but, de faire les plus grands efforts pour amener une entente que je desirais tout aussi ordemment, mais partant d'un point de vue entièrement différent et motivé par la responsabilité qui nous incombe je vois à mon grand regret qu'il est inutile de discuter plus longtemps sur ce sujet.

Suivant Vous, Monsieur l'Agent, les changements de rédaction que nous avons fait subir au projet que Vous nous avez présenté n'affectent pas seulement la forme mais le fond de l'arrangement. Or nous ne pouvions pas accepter sans avoir consulté les intérêts du Gouvernement de Son Altesse le Prince de Bulgarie, un projet de contrat dont nous ne trouvons pas la moindre trace dans les papiers laissés au Ministère des Finances par Mr. Natchovitz avec lequel vous avez traité les conditions du concours que voulait bien prêter Mr. Hocdé au Gouvernement Bulgare, conditions que Vous reconnaissez n'avoir jamais fait l'objet d'un échange de communications, mais seulement de conversations verbales.

Le Gouvernement de Son Altesse le Prince de Bulgarie est un gouvernement constitutionnel et à ce titre les ministres seuls sont responsables devant le Parlement et Vous, Monsieur l'Agent qui representez si dignement ici un Gouvernement dont la base est essentiellement la responsabilité ministerielle, Vous comprendrez, je me plais à le croire que nous ne pouvons pas nous écarter des règles établies par la Constitution.

Or dans quelle situation Monsieur le Ministre des Finances se trouverait-il si les conditions que Vous nous avez soumises dans le projet de contrat avaient été acceptées sans les modifications que nous avons dû y introduire?

Monsieur Hocdé dans le projet de contrat que Vous avez bien voulu nous soumettre ne se trouvait pas sous la direction de Monsieur le Ministre des Finances, ni sous celle d'aucun membre du cabinet, de telle sorte qu'il pourrait parfaitement refuser d'exécuter les demandes qui lui seraient transmises par le Ministre qui doit être son Chef.

Monsieur Hocdé, d'après le contrat, serait en quelque sorte un surintendant des Finances, agissant sans avoir à supporter aucune responsabilité, avec une liberté que n'auraient pas les Ministres responsables devant les représentants de la Principauté.

Ainsi Monsieur Hocdé, sans consulter le Ministre responsable aurait eu à choisir des ad-

името на Г. Хокде, и цѣлта на настоящето ми е да потвърдя съвършено писмото си отъ 26-й тек. и да препоръчамъ на вашето благоволение измѣнитѣ термини на контрактътъ, който ви и приключавашъ тамъ.

Въ този случай длъженъ съмъ още веднажъ да изразя дълбокото си убѣждение, че ако тѣзи термини ся приемѣха, то далечъ отъ да умалятъ важноста на драгоценитѣ съдѣйствия, които Г-нъ Хокде ще направи за Администрацията на страната ни, нъ на противъ тѣзи обстоятелства ще станатъ причина още по съ голѣма важностъ да глѣдами на съдѣйствието и опитостта на този отличенъ французски чиновникъ. Приемете и пр.

Подписанъ: Д. ЦАНКОВЪ.

София 1-ий Юний 1880 г.

До Н. Прев. Г-на Д. Цанковъ, Предсѣдателъ на Съвѣта и Министръ на Външнитѣ Дѣла.

Господине Министре

Приехъ писмото съ което В. Прев. ми направи честта да ми напише на 29 текущаго въ отговоръ на моето съобщение отъ 27 този мѣсець.

Азъ неща да направя никакви бѣлежки, Господине Министре, нито върху казванията които се заключаватъ въ това отношение, и които сж въ противорѣчие съ сжщността, нито върху нѣкои външния които съдържа и на които характерътъ не ща да означа и който произлиза отъ сравнението което е лесно да ся направи между формалнитѣ и точнитѣ термини на контрактътъ, и слѣдствията които В. П. претендира да извлеча.

Настояванието съ което Българското Правителство иска да подържи и да мя накара да приема видоизмененията които даже не мога, повтарямъ да

joint, fixer leurs traitements, recommander la conclusion des emprunts, ou accorder des concessions, alors même qu'à cause de sa qualité d'étranger il ne peut avoir aucune situation officielle devant l'Assemblée du pays.

Je regrette bien vivement, Monsieur l'Agent de ne pouvoir pas revenir sur la décision prise par le conseil des Ministres au sujet des modifications à introduire, dans le projet présenté par Vous du nom de Monsieur Hocdé et le but de la présente est de Vous confirmer entièrement ma lettre du 26 courant et de recommander à Votre bienveillante appréciation, les termes du contrat modifié que je Vous transmettais en même temps.

Je dois à cette occasion exprimer encore une fois la profonde conviction que si ces termes pouvaient être acceptés, loin de diminuer en rien l'importance du concours précieux, que Monsieur Hocdé prêterait à l'Administration de notre pays, ce concours serait rendu bien plus efficace par la circonstance que nous aurions de cette façon prevenu tout motif de malentendu entre lui et les membres du Gouvernement, qui auraient été toujours heureux de profiter de la coopération et des lumières du fonctionnaire français.

Veillez agréer, Monsieur l'Agent, l'assurance de ma haute considération.

Signé ZANKOFF.

Sophia 1-er Juin 1880.

Son Excellence Monsieur Zankoff Président du conseil, Ministre des Affaires Etrangères et des Cultes.

Monsieur le Ministre.

J'ai reçu la lettre que votre excellence m'a fait l'honneur de m'écrire le 29 de ce mois en réponse à ma communication du 27 du même mois.

Je ne relevrai, Monsieur le ministre, ni les assertions contenues dans cet office et qui se trouvent en contradiction avec la réalité des faits, ni certaines insinuations qu'il renferme et dont le caractère que je me dispenserai de qualifier ressort de la comparaison qu'il est facile de faire entre les termes formels et précis du contrat et les deductions que Votre Excellence prétend en tirer.

L'insistance avec laquelle le Gouvernement Bulgare entend maintenir et me faire accepter des modifications que je ne puis même, je le répète

го кажа, да подложа на разискването (разглеждането) на моето Правителство, е за мене едно отказване за подписването на едно задължение върху термините на които се е съгласило неизменно.

Честъ имамъ Господине Министре, да Ви ява че това прекъсване като произлиза отъ страна на Българското Правителство, азъ глѣдамъ за нужно да изискамъ немедленното изпълнение на Членъ 6 отъ Конвенцията, и немедленното плащане на мене суммата отъ 85,000 франка.

Вѣрвамъ че е моя длъжностъ, въ сѣщо време, да ява на В. Пр. Г-не Министре, че азъ днесъ подлагамъ на моето Правителство всичките фази на тази случка.

Приемете и пр. пр.

(подп.) J. ШЕФЕРЪ.

София, 6 Май 1880.

Господину Г. Д. Начовичу

Господинъ Шеферъ, Французкий дипломатический агентъ и генералний консулъ въ България ми испрати за подписване единъ контрактъ за г. Хокде инспекторъ на финанците въ Франция, който билъ повиканъ отъ Българското правителство чрезъ Французкото Агенство въ София за свѣтъникъ въ Министерството на Финанците въ България. По поводъ на тоя контрактъ представенъ отъ Французкото Агенство азъ потърсихъ въ дѣлата на Министерството на Външните Работи, ако се намира прѣписка по тая работа, но не се оказа нищо. Послѣ като се отнесохъ до канцелариата на Негово Височество князътъ да искамъ свѣдѣния за тая работа, получихъ двѣ писма размѣнени мѣжду Французкото Агенство и Княжеската канцелария. Въ своето писмо Г. Шеферъ като говори, че билъ натоваренъ отъ Негово Височество да направи нужните постѣпки предъ своето Правителство за да намѣри и прѣпоръчи нѣкой чиновникъ французинъ, който да организира финанците въ България, казва, че г. Вадингтонъ, въ съгласие съ Французки Министръ на Финанците препоръчва спомѣнхтия г. Хокде, като прибави, че: les conditions de l'engagement de ce fonctionnaire ayant été déterminées d'un commun accord entre les deux Gouvernements, il ne restait plus qu'à soumettre à l'agrément du Prince le choix qui aurait été fait par le gouvernement français. Въ отговоръ на това писмо, канцеларията на Негово Височество съобщава на г. Шефера, че князътъ одобрява, г. Хокде за чиновникъ въ Нашето Министерство на финанците, и че Вие, като управляющій тогава Министерството на Финанците, сте биле натоварени да съобщите

soumettre à l'examen de mon Gouvernement, constitué à mes yeux, un refus de souscrire à un engagement dont les termes avaient été irrévocablement arrêtés.

J'ai l'honneur, en conséquence, Monsieur le Ministre, de Vous faire savoir que cette rupture provenant du fait du Gouvernement Bulgare, je me vois dans la nécessité de réclamer l'exécution et le paiement immédiat entre mes mains de la somme de quatre-vingt cinq mille francs.

Je crois devoir, en même temps faire connaître à Votre Excellence, Monsieur le Ministre, que je sou mets, aujourd'hui, toutes les pièces de l'incident à mon Gouvernement.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma haute considération.

J. SCHEFER.

устно г. Шеферу всички подробности за дохожданието на тоя чиновникъ въ София.

Като не се намиратъ въ Министерството на Външните Работи и на финанците нито и въ протоколите на бившия Министерски Свѣтъ, никакви писмени документи върху условията за приемането на г. Хокде като чиновникъ въ България и за задълженията на Българското Правителство спрямо Французско Агенство, Вие като Министръ на Външните Работи тогава и управляющій Министерството на Финанците трѣба да знаете гдѣ се намира това писмено задължение отъ страна на Българското Правителство спрямо Французкото Агенство. За това Ви моля да ми отговорите колкото се може поскоро гдѣ се намиратъ тия писмени задължения на нашето правителство за да може да се даде по нататѣшенъ ходъ на тая работа.

Приемете, Господине Начовичъ, увѣрение въ почитанието ми къмъ Васъ.

подписанъ Д. ЦАНКОВЪ

Начовичъ до Цанкова.

София 8 Мая, 1880 год.

Господине Министре,

Подиръ дългиятъ разговоръ, който имахме двама, въ Неделя на 4-й текущия Май върху въпросътъ на френския финансетъ, и подиръ дългиятъ обясненіи, които ви дадохъ тогава, не се съмнявамъ че вие сами ще оправдаете очудването, което ми причини съдържанието на вашето писмо, отъ 6 текущия подъ № 1075, и въ което вие казвате, че сте търсили въ дѣлата на вашето Министер-

ство, както и въ ония на финансовото министерство документи върху работата на г. Хокде и не сте намършили никакви такива документи.

Въ поменитиятъ нашъ дълъгъ разговоръ, азъ ви казахъ, че такива документи не съществуватъ, и ви расправихъ на дълго причината за която тѣ не съществуватъ, и тогава то е било съвсѣмъ излишно да търсите, като знаяхте предварително че нѣма да намърсите.

Въ тоя нашъ разговоръ, между другото, азъ ви казахъ, че Негово Височество като оцѣнява високата важностъ на едно порядочно Финансово управление, въ една държава, и като е билъ убѣденъ, че по причина на досегашнитѣ политически обстоятелства въ България, не можеше да има нито единъ чловѣкъ специализиранъ върху тоя предметъ, и че нашитѣ финансии, за да се наредитъ добръ още отъ начало, както това всѣкий благороденъ чловѣкъ желае, необходимо е да прибѣгнемъ къмъ опитността на чужденици, той нашиятъ Августѣйни Господаръ, се обърна лично къмъ Френското правителство чрезъ тукашниятъ Френски представителъ, и поиска единъ такъвъ специалистъ, който да тури една здрава основа на Финансовото управление въ отечеството ни.

Този бѣше и най правиятъ начинъ по който трѣбаше да се постѣпи. ако нецехме да събирами по улицитѣ авантюриститѣ, които чрезъ неспособността си и малката си честностъ, докарватъ само вреда на Държавата, както го доказва очевидно опитътъ въ Турската Империя. Негово Височество поиска отъ Правителството на Франция едно особно лице, за което това Правителството да вземе на себе си отговорността за неговата способностъ.

Слѣдъ тоя разговоръ на Негово Височество съ Френскиятъ Представителъ тука въ София, господинъ Шеферъ доде при мене и се споразумѣхме устно за условията, като хора които се почитатъ единъ други, и които иматъ безгранично довѣрие единъ къмъ други. Господинъ Шеферъ написа това наше споразумѣние, доде та ми го прочете, получи моето повторително одобрене и го изпроводи на Френското Министерство; и този актъ е и оня, който г. Шеферъ ви проводилъ сега за подписване. Разбира се, че тия мои преговори съ Францускиятъ дипломатически Агентъ станаха съ знанието и одобрението на моитѣ събратия, които както и Негово Височество напълно оцѣняваха нуждата за порядочно Финансово управление въ България и бѣха напълно увѣрени, че най достойнитѣ хора въ това отношение сж въ Франция, дѣто Финансовото управление е нарѣдено по единъ прѣвѣсходенъ начинъ още отъ времето на първата Империя, и което управление е служило за примѣръ на другитѣ държави.

Менъ е много жалъ за мъжнотийтъ които днешното Министерство прави на г-на Хокде, защото

познавамъ положението на работитѣ и сжмъ убѣденъ въ голѣмитѣ заслуги, които това лице ще принесе на отечеството ни, като въведе веднѣжъ за всѣкога единъ добръ рѣдъ въ тоя клонъ на управлението, който е душата на самото съществуване на Княжеството.

Старанието да се отблъсне г. Хокде, нѣма да убѣди никой благороденъ чловѣкъ, че въ България има хора съ неговата опитностъ и съ неговото достойнство; напротивъ неговото отблъсване ще служи на всѣкого като доказателство, че въ отечеството ни преодолѣва себелюбието надъ всичкитѣ други важнѣйши консидарации. Предлогътъ за това отблъсване — че нѣмало въ дѣлата на Министерството подписани задължения — ще послужи да породѣ въ всѣкого съмнѣние, че задъ тоя неосновенъ предлогъ се криятъ други причини, които Министерството не смѣ да искаже открито. Защото подобрувъ документъ отъ кавалерската дума на Негово Височество не знамъ да ли ще съществува нигдѣ въ свѣтътъ безъ да говоримъ за задълженията на бивнитѣ Министри които не ги криятъ и ги казватъ всѣкому.

Резултатътъ на повѣдението на днешното Министерство въ тоя случай нещѣ да бѣде други, освѣтъ да компромитира България прѣдъ другитѣ правителства, които ще започнатъ да смятатъ българскитѣ Министри като хора на думата, на които никой не може да се основава, отъ които е необходимо да се вземе всѣкога, и за най малкитѣ работи, саморъчни подписи, удостоверени отъ сѣдниците. Резултатъ на това повѣдение ще е още загубването на симпатитѣ които г. Шеферъ имаше къмъ нашето отечество и които въ много отношения бѣха отъ височайша полза за нашето отечество. Ако Българското Правителство не е приемало отъ Френското такива ноти, каквито е то приемало отъ Англиското и Австрийското, ние дължимъ това исклучително на Г. Шефера който е добръ пречоръчалъ България на своето правителство, който е опровергавалъ всичкитѣ клевети, които сж се прѣскали противъ насъ, и който е получавалъ отъ Вадингтона и Фрейсене писмата пълни съ симпатически изражения за Нашето Отечество. Въе онищожимъте всичко това и въ една минута когато Княжеството има голѣма нужда отъ съчувствията и подпорката на Френската Република, онищожихте го като въ сжщото врѣме правите и на България едно огромно зло, чрезъ спжкитѣ които турите на доброто учреждение Финанситѣ въ Княжеството.

Съ приличното почитание, вашъ покорний слуга Г. Д. Начовичъ.

„До Г. Г. Д. Начовичъ, преждѣбившии Министръ на финанцийтъ и на Външнитѣ работи въ София“. № 1122. 11 Май 1880 год. гр. София

Господине

Имахъ честта да приемъ писмото ви отъ 8 на тоя мѣсець, за отговоръ на моето отъ 6 на сѣщиятъ мѣсець подъ № 1075. Азъ не искамъ да ви разправямъ тука да ли вашитѣ думи, които изказвате въ дългото си писмо върху нуждата на единъ Свѣтникъ за Финансийтъ на Княжеството и върху желанието на Нашиятъ Августѣйши Князь за такъвъ Свѣтникъ, както и върху инициативата на Негово Височество, сж достатъчни да убѣдятъ единъ сѣдия че *le commun accord entre les deux gouvernements sur les conditions de l'engagement de ce fonctionnaire* можеше до изпълнението на фактътъ да остане основанъ на думи устно размѣнени между Министра на Внѣшнитѣ Работи на Българското Княжество и Дипломатическиятъ Агентъ на Француската Република въ София, когато за други единъ фактъ по мало важенъ за двама Свѣтници при Пощинското и Телеграфното Управление сж си размѣнили нѣколко ноти между сѣщиятъ Министръ и Дипломатически Агентъ.

Нѣма никой който да желае по много отъ мене доброто управление на нашиятъ Финансий, нѣма никой тоже, който да има по много отъ мене най голѣми старания въ политическото си поприще за да унази престижътъ на Нашиятъ Августѣйши Господаръ, както и да дава доказателства за признателностъ къмъ симпатическата намъ Франция и особно къмъ достойниятъ ѝ представителъ г. Шефера мой личенъ и отколѣненъ приятель. Но това не мя въспира да си изпълнявамъ и длъжноститѣ на отговоренъ Министръ предъ Господаря и предъ Народното Прѣдставителство.

Като отговоренъ Министръ за да подписа единъ Контрактъ за държавата, азъ трѣбува да съмъ изпълнилъ всичкитѣ условия, които ся изискуватъ за това. — При всичкото ми желание да видж г. Хокде да бѣде Свѣтникъ при нашето Министерство на Финансийтъ, азъ ви питамъ, мож ли да подписа прѣдложениятъ отъ г. Шефера контрактъ до дѣто не изпълни условията на 66 членъ отъ нашата Конституция? Азъ разбирамъ че мож да подпишъ такъвъ контрактъ когато Народното Събрание не за сѣдва, но въ тоя случай трѣбува тоя контрактъ да съдържава единъ членъ, който да гласи, че той има сила слѣдъ удобренieto на Народното Събрание. Вашето устно задължение съдържава ли такъво условие? Всичка знаемъ че Народното Събрание за сѣдва на часътъ когато се подписва контрактътъ на г. Хокде. Може ли да стане тая операция безъ изпълняването на тоя членъ отъ Конституцията? Ето защо азъ ви моля да ми отговорите колкото може по скоро именно:

1. Въ устното ви споразумѣние съ г. Шефера, имало ли е условието, че въ контрактътъ, когато

ще сключи Българското Правителство съ Свѣтницитѣ на Финансийтъ, ще има единъ членъ, въ който да ся казува че контрактътъ ще има сила слѣдъ удобренieto на Народното Събрание?

2. Какви сж задълженията на Свѣтника на Финансийтъ чужденецъ спрямо Началника му, Министра на Финансийтъ на Българското Княжество?

3. Какви сж задълженията на Българското Правителство спрямо Свѣтника на Финансийтъ, чужденецъ, а именно: а) каква заплата б) въ продължение на колко време ще траятъ тия задължения и в) какви други задължения има?

Всичко туй, трѣбува да ся обема въ единъ актъ на отговорниятъ Министръ, актъ, който е неизбежно да ся намира въ Държавниятъ Архиви. — Основанъ на тоя актъ, азъ ще бѣда въ състояние да извадж отъ трудното положение и Министерството и Прѣдставителя на Француската Република.

Азъ съмъ напълно убѣденъ колко много ви сж присърдце интереситѣ, които сж ангажирани въ тая работа, та за това ся надѣвамъ, че нѣма да забавите да ми удовлетворите съ скорешниятъ отговоръ, за което ще ви бѣда признателенъ.

Д ЦАНКОВЪ

Начовичъ до Цанкова.

София 12 Май 1880 год.

Господине Министре

Въ отговоръ на писмото ви отъ вчера подъ № 1129, което благоволихте да пишете, имамъ честта да ви дамъ слѣдующитѣ объяснения.

Ако за двамата Френски чиновници на Поцитѣ и Телеграфитѣ има една малка преписка причинитѣ сж двѣ. Едната е че тия чиновници се поискаха направо отъ г-на Министра на Внѣшнитѣ Работи, безъ намѣсването на Негово Височество; а втората, по важната, е че за тѣхнитѣ условия стана пазарлъкъ предлагаше се едно а се оферирваше друго, догдѣ се доди до едно окончателно споразумѣние, Това се види отъ самото съдържание на переписката. Естествено е обаче че тамъ, дѣто е ставало пазарлъкъ дѣто сж се предлагали и отвѣрляли условия трѣбоваше непрѣменно послѣднитѣ условия да сж написани, не защото иначе не щеше да има задължения нѣ само защото може да произлѣзе нѣкое неспоразумѣние послѣдствие на забравяне една или друга точка. Между приятелски правителства и за такъва малки предмѣти не е обичай да се взематъ подписи.

За Г-на Хокде обаче не стана никакъвъ маршандажъ; каквито условия се предложиха такъва се и приеха, защото вие сами, убѣденъ сжмъ, виждате, че между положението на тоя френски финансистъ и

телеграфитѣ и пощенскитѣ чиновници, има една голѣма разлика. Тоя пазарлъкъ за това повече не требаше да се прави, защото условията на Френското правителство не сж толкова тѣжки сравнително съ положението на лицето въ Франция, и съ услугитѣ които това лице непременно ще принесе.

Въ казанното ваше писмо отъ вчера, вие сами думате: „нѣма никой който да желае помного отъ мене доброто управление на нашитѣ финансии . . . и по долу вие прибавяте: „При всякото ми желание да видж г-нъ Хогде да бѣде Съвѣтникъ при нашето Министерство на Финанситѣ . . .“ Азъ мисля че тия думи значатъ, че и вие сами осѣщате нуждата за единъ Съвѣтникъ Финансистъ, и че и вие сами сте убѣдени, че г-нъ Хогде е на мѣстото си като такъвъ Съвѣтникъ; сиречь че и вие сами сте напълно съгласни съ поступката на бившето Министерство, дѣто е искало такавъ Съвѣтникъ, и дѣто е одобрило изборътъ на Френското правителство. Въ такъвъ случай, самото ваше днешно положение, самото ваше достоинство ви налага длъжността да подпишете безъ забава контрактътъ, които г-нъ Шеферъ ви представя. Ако Народ. Събрание има довѣрие въ васъ, тогава то ще ви вѣрва, като му кажете, че единъ такъвъ Финансовъ Съвѣтникъ е необходимо за Бъгирия, и нѣма да се поддвоуми да одобри вашата постѣпка. Ако ли то нѣма довѣрие въ васъ, тогава вашето достолепие изисква, щото вие да си дадете оставката. Азъ неможа да си представя едно Министерство което, като осѣща нуждата да се вземе една полезна за държавата мѣрка, не я взема единствено защото камарата може да не одобри тая мѣрка която Министерството по-добръ въ положение да знае работитѣ отъ колкото камарата намира за необходима. Камарата трѣба да одобри всичко което е полезно за народътъ, и длъжностъ на Министерството е да я убѣди, или ако неможе, да се отегли и да остави управлението на други лица които сж по съгласни съ тая камара; сиречь, въ тоя случай, които мислятъ че намъ не ние нуженъ Финансовъ Съвѣтникъ и че г. Хогде е излишенъ.

Чл. 66. на Конституцията, е туренъ само за единъ контролъ, сиричь че ще се приематъ само такива хора на служба, които сж нуждни и достойни, но той не спира никакъ министритѣ да назначаватъ подъ своя отговорностъ, чужденци на служба, когато министерството намира че тия чужденци сж полезни и необходими.

Относително до третѣ питання които ми полagate, ето моитѣ отговори:

Въ разговора ни съ г. Шефера относително до условията за финанситѣ, не се е никога говорило за потвърдѣние на контрактътъ отъ Народното Събрание, защото това потвърдѣние се предполагаше

несъмнѣнно, тѣй, като всѣки разуменъ Българинъ осѣща нуждата за единъ добъръ финансистъ, който да нареди въ кжсо врѣме Българскитѣ финансии; ние бѣхми убѣдени че Народнитѣ прѣдставители сж всички разумни.

Длъжноститѣ на г. Хогде, спрямо Министерството на Финанситѣ сж: да изучи финансовото положение въ България, сиречь, средствата и нуждитѣ на Княжеството; да изучи и днешното финансово управление, да се запознае съ добритѣ и лошитѣ негови страни; да изработи правила за поправяне на недостаткитѣ или да предложи нѣкоя друга финансова система; да нареди бухгалтерията и да си дава мнѣнието върху всѣкакви финансови операции, като банки, желѣзници, заеми и проч. за които би се попиталъ отъ Финансовиятъ Министръ.

Задълженията на Българското правителство спрямо Френскитѣ финансии сж: „Държаньето му въ княжеството въ расстояние на двѣ години, плащанье по четиридесетъ хиляди франка въ злато въ годината, като му се дава всѣкий мѣсець това което му се пада; заплащанье на пжтни разноски отъ Парисъ до София, намѣсто домъ и други дръбни потребности да му се дава въ годината около три хиляди франка, и най сетнѣ да му се отпусни въ двѣтъ години една ваканция отъ два мѣсеца.

Тия сж условията, които сме свързали съ г-на Шефера, и азъ не мога да свърна безъ да прибавя, че колкото повече се запознавамъ съ г. Хогде. толкова повече се убеждавамъ въ голѣмитѣ заслуги, които той ще принесе на България, и толкова повече се фелицитирамъ за моето съдѣйствие да се повика въ България и на Българска служба едно лице съ достоинството на г. Хогде,

Съ прилично почитание, вамъ преданнѣй слуга
Г. Д. НАЧОВИЧЪ.

Цанковъ до Начовичъ

№ 1221.

София 16-ий Май 1880 год.

Г. Начовичъ!

Отъ разговорътъ ми съ васъ, както и отъ писмата ви до мене отъ 8 и 12 на тоя мѣсець, азъ виждамъ, че споразумението ви съ г. Шефера е било устно относително за условията на задълженията на Българското правителство отъ една страна и г-на Хогде отъ друга, и че г. Хогде не е друго, освѣнъ единъ съвѣтникъ при Министерството на Финанситѣ, а слѣдователно дѣятелността на тоя послѣдниятъ ся регулиризира чрезъ Министра на Финанситѣ. Сега, когато тия условия ми се прѣдставиха отъ г. Шефера, за подписване въ единъ контрактъ, тоя послѣдниятъ отказва да приеме моето разясне-

ние, че Българското правителство възлага на г-на Хокде подъ управлението на Министра на Финансите. И г. Шеферъ и г. Хокде отхвърлят сѣка зависимостъ отъ страна на Българското правителство. Въ такъвъ случай г. Хокде, остава едно лице наложено намъ отъ другото.

Азъ мисля, че вашата мисль не е била таквази, когато сте заключавали устни условия съ г. Шефера за г. Хокде, и за да излѣземъ отъ сжмѣние, азъ ви моля да сторите добръ да си направите бѣлежитѣ върху проектъ на контрактъ, когато ми предлага г. Шеферъ да подпише. Освѣнтъ бѣлежитѣ, които могатъ да ся съдържаватъ въ едно писмо, моля да сторите добръ да потвърдите съ подписъ си и копията за контрактъ, която ви приключавамъ тука и която ще ми повърнете съ отговоръ си.

Приемете, Господине, и пр. и пр.

Д. ЦАНКОВЪ.

Начовичъ до Цанкова.

София 17-ий Май 1880 год.

Господине Министре!

Получихъ писмото което благоволихте да ми пишете вчера, и което носи № 1221 и побързвамъ да ви се отговоря.

Въ вашето буйно старание да лишите България отъ единъ способенъ финансистъ, вие не се свините да нападате нито свѣтата особа на нашия възлюбленъ Господаръ, коюката спасение на нашето отечество. И наистина, какво друго значение, ако не това, иматъ думитѣ ви, които ми пишете: . . . „Въ такъвъ случай казвате, г. Хокде, остава едно лице, наложено намъ отъ другото“. Разбира се отъ нѣкой неприятелъ на държавата, споразумѣнъ съ оногова или ония които сж спомогнали за това налагане.

Вие сте чули отъ самитѣ уста на Негово Высочество, че инициативата за повикването на единъ финансистъ въ България излѣзе отъ самото Него, разбира се, съ съгласието на тогавашното министерство. Горѣказанитѣ ваши думи, слѣдъ като сте знаели твърдѣ добръ за тия обстоятелства, сж повече отъ едно ваше разбунтуване противъ Господаръ на държавата, и позволете ми да не характеризвамъ до край всичкото значение, което тѣ иматъ въ единъ официаленъ актъ.

На пусто вие лукавствувате за да оправдаете отблъсването на тоя финансистъ, които си е положилъ за задача чрезъ преданността си къмъ България, да докара честъ и на себе си и на отечеството си. Всичкитѣ ваши хитрувания, иѣма да убѣдятъ никого въ това което искате да покажете на

свѣтътъ, като закривате онова което не искате да се види. Съдържанието на контрактъ е твърдѣ много ясно за да можете вие да убѣдите добросѣвѣстнитѣ хора, че той съдържа работи врѣдителни и опасни за отечеството ни.

Този контрактъ казва буквално, че г. Хокде е: „Conseiller à titre privé pour les finances de la Principauté de Bulgarie“; той изброява тоже дума по дума всичкитѣ работи които спадатъ въ кръгъ на неговитѣ дѣйствия, и человекъ трѣба да тикне la mauvaise foi твърдѣ много далеко за да намѣри въ писмото друго нѣщо отъ онова което е писано. Истина е че вие предпочитате спорѣдъ поправкитѣ които сте направили на първобитниятъ контрактъ, да се тури въ тоя контрактъ, че г. Хокде нѣма да се грижи за ония работи които се отнасятъ до концесии, заеми и проч. освѣнтъ когато министрътъ намѣри за добро да го консултира, — но нѣманьето на това условие на контрактъ, не трѣба спорѣдъ мене, да ви спира да го подпишете, защото спорѣдъ положението на г. Хокде, каквото и да е неговото мнѣние, Министерътъ на Финансите, има право да не го слуша, и да прави онова, което му е по сгодно, онова което му иде повече на смѣтка, и то не само когато е въпросъ за концесии, на банки, на желѣзници и проч. но и за всичкитѣ други работи които влизатъ въ кръгъ на дѣйствие на г. Хокде, защото това лице е Conseiller à titre privé, както буквално стои въ казанитѣ контрактъ, и длъжността му е да си дава мнѣнието, а не да го налага.

Тая предпазливостъ къмъ едно лице, което не е направило още нищо, за да вдѣхва съ право недоверие, за което вие сами казвате въ послѣдното си писмо до мене че желаете повече отъ всекиго друго да остане той въ управлението на финансите е въ състояние да очуди всѣкого който чуе за нея.

Слѣдъ тия мои бѣлѣжки върху вашето писмо, естествено е, че азъ неможа да подписа единъ контрактъ който не е оригиналенъ, който е поправанъ, и между линиитѣ на които има още доволно мѣсто за да се напишатъ съ особно мастило още много други хубави работи, за това и ви го връщамъ неподписанъ,

Подписалъ: Г. Д. НАЧОВИЧЪ.

Цанковъ до Начовичъ.

№ 1272.

София 19-ий Май 1880 год.

Г. Начовичъ!

Писмата ми, които ви адресировахъ относително до работата на Г. Хокде, колкото сж чисти отъ

лични нападения, толкост вашитѣ отговори сж на-
трупани съ таквизи нападения. Азъ са смѣтамъ мно-
го високо за да ида да ся расправамъ съ тѣхъ и
особено като работата иде за общъ интересъ. Но азъ
искамъ едно нѣщо да ви забѣлѣжа върху съържа-
нието на послѣдното ви писмо отъ 17 Май. Въ то-
ва писмо отдадохте на нѣколко мои думи едно тъл-
кование, което ще смѣтамъ за клевета до дѣто не
го оттеглите. Сѣкий, който прочете писмата ми, кои-
то ви адресувахъ, както и пасажътъ дѣто ся нами-
ратъ цитиранитѣ отъ васъ думи, не може да отдаде
на думата друго друго значение освѣнъ една чуж-
да държава. — Както особата на Негово Ви-
сочество е неприкосновенна, тѣй и главата на
Българската държава е неразделима отъ тая държа-
ва, и ако сжмъ казалъ че г. Хокде се смѣта като
да е наложенъ на нашага държава отъ друго тоя
други никоги не може да бжде главата на българската
държава, а една друга държава. — Самата дума
намъ, която се намира въ цитираната отъ васъ фраза,
показува отъ една страна българската държава, а
отъ друга страна друга държава.

Азъ ви смѣтамъ още за доста честенъ човѣкъ,
за да вѣрувамъ, че ще си припознайте погрешката
за внушението, на която тежината е отъ най голѣми-
тѣ. Въ противенъ случай, азъ ще бжда принуденъ
да подложж на Негово Височество моитѣ и ва-
шиятѣ писма и да го моля да си издаде високитѣ
заповѣди.

Съ сичко това като свършвамъ нашитѣ лични
расправии, пакъ ви моля да сторите добръ като не-
рачихте да потвърдите съ подписътъ си текстътъ на
контрактътъ, който ми ся предложи за подписване
отъ г. Шефера, да ми испроводите текстътъ на кон-
трактътъ, когото мисляхте да подпишете ако да бѣ-
ше пристигналъ г. Хокде до дѣто още занимавахте
постътъ на министръ. — Безъ таквъвзи текстъ, кой-
то трѣбува да ся намира въ архивитѣ на министер-
ството, неспоразумѣнието между Българското и Фран-
цуско Правителство може да тури Българската дър-
жава въ мжно положение спрямо Француската, за
което отговорността, бждете увѣрени, тежи на васъ
отговоренъ министръ.

Подписалъ Д. ЦАНКОВЪ.

Начовичъ до Цанкова.

София 20 Май 1880 год.

Господине Министре.

Имамъ честта да ви извѣстя за приеманьето
на писмото ви отъ вчера, подъ № 1272.

Преди всичко трѣба да ви кажа, че въ попър-
вите мои три писма, нѣма никакви лични нападения;
азъ отговаряхъ на Министрътъ на Внѣшнитѣ Дѣла,

а не на васъ лично, и бждете увѣрени, че ако да
не ми бѣхте писали като държавенъ чиновникъ, ако
да ми бѣхте писали частно, азъ нѣмаше нито да ви
отговарямъ даже.

Въ вашето послѣднѣо писмо ми казвате че съмъ
далъ на ваши нѣкои думи едно тълкувание, което
вие смѣтате за клевета догдѣто не го оттегля защото,
казвате вие, всѣкий който прочете писмата ви, как-
то и думитѣ които цитирамъ, не може да даде на ду-
мата друго друго значение, освѣнъ друга държава, а не
както азъ съмъ го билъ криво тълкувалъ, Негово
Височество.

Тѣкмо това искахъ да кажа и азъ въ писмото
си и съ думитѣ отъ които вие се оплаквате, именно
за това азъ намирамъ вашитѣ думи, които цитирахъ
безпѣтни, защото тѣ означаватъ че г. Хокде е билъ
наложенъ на България отъ друга държава. Спорѣдъ
меня, ако да бѣхте вие казали, че г. Хокде е на-
ложенъ отъ нашиятъ князь, то щеше да бжде нѣщо
твърдѣ естествено, твърдѣ на мѣстото си, защото и
Негово Височество е власть въ държавата и една
власть по висока и отъ Народното Събрание и отъ
Министритѣ, тѣй като конституцията му дава право
да махва Министритѣ си и да растурва Събранията. —
Слѣдователно нищо по естествено не може да сжще-
ствува отъ това, че Негово Височество въ желание-
то си, да види управлението въ добъръ рѣдъ, взема
мѣрки съгласно съ Министритѣ си, за постиганьето
на тоя добъръ рѣдъ, чрезъ повикване на по голѣми
сили.

Думитѣ ви обаче, които цитирахъ въ послѣднѣо-
то си писмо и които вие идете да потвърдите съ
вашето отъ вчера, хвърлятъ една голѣма клевета вър-
ху свѣтата особа на нашиятъ князь; тѣ го показватъ
не само като complice но даже като инициаторъ, за
налаганьето на България чиновникъ на една друга
държава, защото да ви повтора и потрета иститѣ ду-
ми които сте чули и отъ самиятъ нашъ князь ини-
циативата за приеманье въ България на единъ френ-
ски финансистъ произлиза отъ Негово Височество.

Позволете ми да се очудя на вашитѣ Министер-
ски взглядове върху всичката тая работа. Вие смѣ-
тате, като да е по лошаво да ни се наложи единъ
чиновникъ отъ Негово Височество, отъ колкото да се
наложи той отъ една друга държава, и бързате да
искате отъ меня да си оттегля думитѣ, които не сте
разбрали, като ми расправате въ сжщото време на
дълго че сте искали да кажете друга държава, а не
Негово Височество, безъ да мислите, че съ тия думи
вие представяте българскиятъ князь, като да е пре-
далъ княжеството на тая друга държава, нѣщо кое-
то е хилядократно по тѣжко обвинение, отъ колкото
онова за налаганьето отъ негова страна въ управ-
лението на единъ достоенъ чиновникъ.

Отъ всичко това вие видите, че думитѣ ми не

сж клевета, понеже вие сами ги потвърдявате въ сжщото писмо нѣколко пѣти, и, че нѣмамъ за какво да ги оттеглявамъ назадъ. Азъ съмъ разбралъ именно това което вие сте искали да кажете, а вие не сте разбрали, че меня именно това значение на вашитѣ думи ма индигнира.

Колкото за моята досегашна честность, азъ не ви позволявамъ да се бъркате въ нея, ние двама не сме компетентни да рѣшаваме единъ за други такива деликатни въпроси и нека да ги оставимъ да ги рѣшаватъ ония които познаватъ и двама ни.

За огрозата която ми правите че ще предадете корреспонденцията ни на Негово Височество и ще чакате неговитѣ заповѣди, това е за мене най голѣмата сатисфакция която може да сжществува. Поканвамъ ви даже да я дадете преди да се свърши окончателно тоя въпросъ, защото възможно е, тая наша корреспонденция да освѣти Негово Височество въ много работи.

Колкото за онова що се отнася до затрудителното положение въ което може да влѣзе княжеството спрямо Франция по слѣдствие на г. Хогде, вие можете много добръ да се утѣшавате съ мисълта че отговорността ще падне върху меня; бждете обаче увѣрени че ще изчезнатъ скоро люспитѣ отъ очитѣ и на най заслѣпелитѣ и всѣкий ще види кой е виновниятъ. — Нѣма съмнѣние и когато тоя въпросъ стане публиченъ и нашата взаимна корреспонденция ще стане тоже публична, и хората ще сждятъ отъ самитѣ ваши и мои писма върху кого пада отговорността.

Г. Д. НАЧОВИЧЪ.

Цанковъ до Начовича.

Г. Начовичъ.

Отъ писмото ви съ днешна дата азъ неவிждамъ отговоръ на онова, което чакамъ отъ васъ, а именно: копия потвърдена съ вашия подписъ отъ контракта, за съдържанието на когото сте ся споразумѣли устно като Министръ на Външнитѣ Работи на Българското княжество съ Г. Шефера Прѣдставитель на Француската република при Негово Височество Българскиятъ князь, контрактъ, когото трѣбувахте да подпишете, ако би да бѣше пристигналъ въ София г. Хогде при вашето Министруване.

За послѣденъ пѣтъ ви моля да сторите тая длъжность отъ ваша страна.

Приемете, Господине, и проч.

Д. ЦАНКОВЪ.

На това писмо той ми не отговори и азъ му писахъ слѣдующето писмо:

Цанковъ до Начовичъ

Моля г. Г. Начовичъ да стори добръ да доде утрѣ часа на деветъ въ засѣданието на Министерскиятъ Съвѣтъ, което ще стане въ Министерството на Външнитѣ Работи, за да отговори на нѣкои въпроси относително на работата Хогде.

ЦАНКОВЪ.

Г. Начовичъ не доде въ Министерскиятъ Съвѣтъ, а ми отговори съ слѣдующето писмо:

Начовичъ до Цанковъ.

Частно. — София 22. Май 1880 год.

Г-не Д. ЦАНКОВЪ! Писмото ви отъ вчера, съ което ма каните да дода днесъ въ Министерскиятъ Съвѣтъ за да дамъ „нѣкаквисе объяснения по въпросътъ на Францускиятъ Финансистъ, Г. Хогде“, приехъ снощи по 10 часа. Както до сега, тъй и за напредъ, азъ съмъ готовъ да ви дамъ всичкитѣ объяснения които ми поискате, ако и да мисля че съмъ ви казалъ вече всичко, което имаше да се казва, въ нашиятъ частенъ разговоръ както и въ писмата си.

За да не стане обаче нѣкое недоразумѣние и за да не би да се протоколиратъ въ нашиятъ Съвѣтъ моитѣ отговори не съвсѣмъ тъй както азъ би ги далъ, по причина че не ще ма бждете добръ разбрали, азъ ви моля да ми поставите именно всичкитѣ питання и да ми ги проводите за да ги отговорж тоже писмено; по този начинъ вие ще имате документъ подписанъ и писанъ отъ меня сжщия.

Като предполагамъ, че можете да бързате за тия мои объяснения, азъ ви се обѣщавамъ да ви ги дамъ въ най краткото врѣме. Ако ми проводите до 10 часа вашитѣ питання, азъ ще се постарая да ви дамъ отвѣтъ до 11 или до 12 часа споредъ по кжситѣ или по дългитѣ объяснения, които би трѣбало да ви дамъ.

Подписалъ Г. Д. НАЧОВИЧЪ.

Цанковъ до Начовичъ

Министерскиятъ Съвѣтъ № 30 22 май 1880.

Г. Начовичъ.

Писмото ви отъ днешна дата приехъ. Азъ не знамъ какви други въпроси може да Ви прѣдложи Министерскиятъ Съвѣтъ, но най главниятъ е този, който ви предлагамъ сега и който е рѣшенъ въ Министерскиятъ Съвѣтъ. Той е, че ви трѣбува да потвърдите съ подписа си копията отъ контракта, който се предлага отъ г. Шефера да го подпише Българското правителство, и върху който сте се били съгласили съ него. Секретарътъ на Министерскиятъ Съвѣтъ, който

ви носи писъмцето ми, ще ви прѣдстави тая копия, а вий ще сторите добръ да ѝж потвърдите съ подписа си и да я предадете нему.

Подписалъ Д. ЦАНКОВЪ.

Тогавъ той подписа върху копията на контракта и се свършиха прѣговоритѣ между мене и него.

Сега Народ. Събрание трѣбва да размисли трѣбва ли Министерството да подпише такъвъ контрактъ, и ако го не подпише трѣбва ли да се плататъ паритѣ споредъ исканието на г-на Шефера?

Г. Предсѣдателствующий: За да улесни разискванието на въпроса раздѣли го на двѣ части: 1). възможно ли е било да се подпише контракта, и 2). ако не, то да се плататъ ли паритѣ спорѣдъ 6-ий чл. на контракта.

Г. Станболовъ: Както виждамъ, работата е деликатна, защото е между нашето слабо правителство и Френското. Незаконността на това дѣло състои 1) че трѣбваше да се попита Народ. Събрание да ли ще съгласи да се плаща на единъ чиновникъ толкова голѣма заплата, и 2) че не можеше Министерството да повика тоя чиновникъ прѣди да попита Народ. Събрание да ли ще повѣри финанциитѣ си на чуждъ чиновникъ. — Г. Начовичъ иска да каже въ писмата, че и Негово Височество князътъ се е съгласилъ, но забравя че и въ такъвъ случай пакъ Министерътъ отговаря. На основание на 66 чл. отъ конституцията, като не сж ни питали, ний можемъ да считаме тоя контрактъ за несъществуващъ, и не можемъ да го приемемъ. Въ случай, че рѣшимъ, да го приемемъ, ще заповѣдаме да стане третя незаконность, именно сегашното Министерство да подпише единъ контрактъ който то не е сключвало; а колкото за паритѣ, трѣбва да ги платимъ, ако и да е то за насъ тожка глоба; защото ний не можемъ да имаме препирня като съ Френското правителство, особено въ сегашнитѣ врѣмена, понеже ний зависимъ отъ волята на другитѣ държави и въ интересътъ ни е да си не изгубваме кредитътъ прѣдъ Европейскитѣ сили. Но за да не губи държавната ни касса, трѣбва да дадемъ подъ Сждъ Г. Начовича и да си извадимъ паритѣ.

Г. Епископъ Климентъ Бранички: Г. Станболовъ говори за това, какъ Френското правителство ще поглѣдне на насъ, ако ний не платимъ, т. е. ако сегашното Министерство не одобрява това, което е направило бившето, нѣ азъ щж обърнж вниманието Ви върху друго нѣщо именно: че не е страхътъ за борбата между нашето и френското правителство, а за нравствениятъ кредитъ, който трѣбва да има нашия народъ и князътъ ни прѣдъ това правителство. Отъ кореспонденцията се видѣ, че самия князъ е пожелалъ да има такова лице и като знаелъ че френското правителство ще му даде добръ чело-

вѣкъ, самъ се е отнесълъ до него. Ако ний сега не приемемъ тоя челоуѣкъ, то въ какво положение ще туримъ княза си, народа си и г-на Шефера спрямо френското правителство. — Казвате да дадемъ подъ Сждъ бившето министерство, нѣ каква полза ще принесе това на нашия кредитъ. Грѣшката е станала по дълбокость, а не по злоумишленность. 80,000 фр. сж много за нашата сиромашия, нѣ въ сравнение съ нравствения ни кредитъ, тѣ сж малко. Ако ги не платимъ, ни губимъ прѣдъ френското правителство и поставяме княза си въ лошо положение. До колкото азъ знамъ, въ контрактътъ се казва, че той ще бжде независимъ само въ това, гдѣто ще си дава съвѣтитѣ, иска ли ги министра или не.

Г. Министръ Каравеловъ: Азъ чухъ че трѣбва за запазване на нравствения си кредитъ въ Европа да подпишемъ контракта; нѣ азъ щж кажа, че колкото за франковетѣ, можемъ да ги платимъ за да не изгубимъ кредитътъ си; а за подписанието щж кажа, че ако подпишемъ, ще изгубимъ още повече кредитътъ си: такъвъ контрактъ не се е подписвалъ нито въ Египетъ. — За това да платимъ паритѣ, а контрактътъ да не подписваме, защото ще бжде за насъ позоръ. — Хокде би билъ пѣленъ Господаръ на нашитѣ финанции. Бивше-то министерство е направило повече отъ позоръ, — направило е Господарственна измѣна.

Г. Станболовъ: Г. Хокде спорѣдъ контрактътъ може да си доведе още двама помощници, на които да се плаща по 30 или 40 хиляди франка; за това по-добръ е да платимъ 80,000 фр. отколкото 250,000 фр. Освѣнъ това Г. Хокде ще се намира постоянно въ напрегнато положение съ нашето Правителство. Понеже до нѣкоги може да се диятъ смѣтки отъ министерството и тогава хората ще поглѣднатъ иначе на работата, а не както ние сега, то желателно е да сж подписани документитѣ, отъ лицето което ги извършва. Отъ думитѣ на Г. Епископа Климента се вижда, че въ Министерския Съвѣтъ не се знаело за подробноститѣ на контрактътъ, освѣнъ това въ контрактътъ се казва, че той се сключва съ правителството, за това не трѣбва да се говори за Князя. Азъ мислж, че тие пари трѣбва да се зематъ отъ министра.

Г. Славеиковъ: Всякога, а особено по нашитѣ понятия е тежкѣтъ въпроса за даване пари и 85,000 фр. за нашия разоренъ и испадналъ народъ, не сж малко. — Но спорѣдъ мене това не е толкова тежко, отколкото е да се въведе въ такава подчиненность нашия народъ, щото да не е господаръ на финанциитѣ си. Сега между тия двѣ злини, азъ съвѣтвамъ да отхвърлимъ контрактътъ и да платимъ паритѣ; а не да се подчинимъ на условия, които отнематъ свободата на министерството и на народа ни. — Колкото за отвѣтствеността на министри-

тѣ, то е други въпросъ. (Слѣдъ това се прочете контрактътъ отново.)

Г. Тодоровъ: Азъ мисля, че въпросътъ е отъ голѣма важностъ, за това да го дадемъ на комиссия, която да го обсъди; защото за една честна дума има да се плататъ 85,000 фр. Предлага се да се даде министра подъ Сждъ, нъ това не може да стане прѣди да се размисли. Казва се, че постави министерството подъ зависимостъ отъ тоя чиновникъ, но спорѣдъ контрактътъ той ще има само съвѣща теленъ, а никакъ рѣшающъ гласъ. Ако е казано, че въ всякой въпросъ трѣбва да си дава съвѣтитѣ, то е, че нашето министерство не може да го игнорира, понеже е важна персона. И тѣй мисля, че най добръ ще е да се избере комиссия отъ 8 или 10 лица, която да обмисли, какъ трѣбва да се постѣпи.

Г. Министръ Цанковъ: Не може да бѣде по-важно лице отъ единъ министръ въ нашата държава. Ако да нѣма нѣщо такова въ контрактътъ, то защо Г. Шеферъ не приема, като се казва, че ще бѣде подъ управлението на министерството на финанциитѣ, или поне на Министерский Съвѣтъ.

Г. М-ръ Каравеловъ: Колкото за комиссия, то е дѣло на Народ. Събрание; противъ това нѣмаме нищо.

Г. Станчевъ: Тука въпроса е да се подпише ли тоя контрактъ или не; азъ намирамъ за не- нужно да се избира комиссия, защото сж ни копали гробътъ, и искали да ни вкаратъ въ него безъ комиссия. — (Г. Епископъ Климентъ: протестирамъ като бивший Предсѣдателъ из Министерский Съвѣтъ). Ний като Народ. Представителство, ако дадемъ право на министерството да подпише контрактътъ, ще значи да дадемъ финанциитѣ си, т. е. душата на държавата си въ чужди рѣце; за това да отхвърлимъ контракта, а да платимъ паритѣ, защото нѣма друго спасение.

Г. Михайловски: И двата контракта се четоха, има между тѣхъ малка разлика. — Въ първия не се споменува да ли е зависимъ или не, а въ втория се казва, че ще е зависимъ отъ министерството на финанциитѣ; за което се и не приема. Това значи, че той желае да бѣде независимъ да се бърка въ всичкитѣ наши работи. — Египетъ е страна много богата и хедифитѣ, за да и развиятъ богатствата, повикаха Европейци, а тѣ я заробиха. — Такова въвеждане на независимо учрѣждение въ нашата държава е полвинъ заробване. Ако г. Хокде е искренъ, то защо не иска да подпише правителствения контрактъ? Понеже настоява на първия контрактъ, за това ний имаме право да мислимъ, че се крие нѣщо зло. — На основание на 66-ий чл. отъ констит. ний не можемъ да го приемемъ и като има друга опасностъ, то по-добръ е да платимъ 80,000 или 100,000 фр. за да неплащаме постъ 10,000,000 фр.

Г. Министръ Каравеловъ: Първо да рѣшимъ трѣбва ли да подпишемъ тоя контрактъ или не; колкото за паритѣ да не рѣшаваме, то ще зависи отъ обстоятелствата, ако ни принудатъ, ще ги платимъ.

Г. Мин. Цанковъ: Разбира се, че Правителството ще се помъчи да ги не плати сичкитѣ, нъ ако доде отъ Френското Правителство заповѣдъ на Г. Шефера да ги иска, той ще ги иска въ 24 часа; за това азъ мола Нар. Събрание да рѣши да се плататъ.

Г. Тодоровъ: Азъ незнамъ зашто да плащаме тия пари, когато нѣма подписанъ контрактъ и въпроса не обмисленъ отъ комиссия. предлагамъ да не бързаме, и да се обсъди тоя въпросъ отъ комиссия. А колкото за Египетъ, ще кажа че той има дългове а ни нѣмаме.

Г-нъ М-ръ Цанковъ: мола ви се недѣйте говори, че контракта не е подписанъ. Отъ приговоритѣ, които сж станѣли, между нашето и Френското Правителство, той трѣбва да се счита като подписанъ.

Г. М-ръ Каравеловъ: Г-нъ Тодоровъ казва, че ние нѣмаме дългове, а забравя, че споредъ Берлинския трактатъ ний имаме. А колкото за плащанieto на 80,000 фр. Народ. Събрание да не рѣшава догматически. Ако ни принудатъ ще ги заплатимъ на своя отговорностъ и сѣтнѣ ще обявимъ на Народ. Събрание, а сега да се рѣши само да се подпише ли контрактътъ или не.

Г. М-ръ Цанковъ: Сега може да се яви едно писмо, въ което да се казва да се плататъ паритѣ, за това трѣбва да се рѣши да се плататъ ли или не. (Прочете повторително послѣднѣето писмо отъ Г-на Шефера, въ което ся казва да са заплататъ парите).

Г-нъ Славейковъ: Отъ прочитанието на контрактътъ се вижда, че той може да се сматра и като подписанъ и като неподписанъ; нъ отъ писмата на Г-на Начовича се вижда че е подписанъ, затова на Народ. Събрание остава само да обмисли да ли е гибеленъ той за насъ или не. Азъ и мнозина виждаме, че е гибеленъ, защото Г. Хокде иска да отбѣгне думата зависимостъ, и иска да му стане нашето министерство зависимо. Ний толкова евтено не можемъ да цѣнимъ нашата независимостъ. Само изучванието нашитѣ интереси може да е намъ врѣдително; за това нашето министерство трѣбва да отбѣгне Контрактътъ. Колкото за паритѣ, не трѣбва да рѣшаваме категорически, защото така ще рѣшимъ да- вията. — Да предоставимъ право на министерството да ги плати ако се поискатъ, слѣдъ като се опита да ги не плати, нъ на всякой начинъ да избѣгне отъ Сждъ съ френското Правителство.

Г. Михайловски: Да глѣдаме да не додемъ до Сждъ; защото ще платимъ още толкова на адвокати и други, — да кжсаме че да се отърваме, — Г. Тодоровъ иска да се въсползува отъ Економическо чувство на народа. Азъ ще му кажъ, че 85,000 за

единъ народъ сж малко; Россия ни освободи съ толкова жертви, а ний искаме отъ ново да се заробимъ, нека се плати на Г-на Хокде и да си иде по работата.

Г. Станболовъ: Въпроса е вече осветленъ. Честната дума на Г-на бившия министръ ни излази твърдъ скъпа; може друга да ни излѣзе за 800,000 фр. Колкото за това, гдѣто Г. Министръ Цанковъ казва, че може да поискать паритѣ въ 24 часа, азъ мисля че може да не стане нужда; нека се попитатъ и другитѣ консули, какъ мислятъ за това. — Г. Начовичъ не е вече министръ и контракта не може да има значение, защото сега го е подписалъ. Ний не сме противни да се плататъ паритѣ, нъ Правителството трѣбва да прави препятствие до колкото е възможно.

М-ръ Цанковъ: Всичкитѣ Агенти искатъ да се погоди тая работа. Ако не платимъ паритѣ, ще ни теплятъ на Сждъ. А кой ще ни Сжди? За разяснение на въпроса дали се е задължило нашето Правителство спрямо Френското, ще ви прочетъ едно писмо отъ бившия Предсѣдателъ на Министерский Сѣвътъ. Чете го:

„За Господина Министра на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията и Прѣсѣдателя на Министерский Сѣвътъ въ Княжеството.

Господине Министре. Въ отговоръ на писмото Ви отъ 6 Май с. г. № 1074. имамъ честь да Ви съобща че, за да се пригласи Г. Хокде, Инспекторътъ на Финанцитѣ въ Франция, въ София, за Сѣвътникъ при Министерството на Финанцитѣ въ Бъл-

гария, не сж ставали формални постановления въ Министерский Сѣвътъ, на който азъ бѣхъ прѣсѣдателъ, но, до колкото си припомнямъ, въ Сѣвъта се говори за него, и понеже се намѣри за потрѣбно и полѣзно да се пригласи той, прѣдстави се на Г-на Начовича, тогавашний Министръ на Финанцитѣ, да направи съгласно съ одобрението и на Негово Височество — потрѣбното за приглашението му.

Приемете и проч. и проч.

София 8 Май 1880 г.

Подписалъ Еписк. Клим. Браницки.

Г. П. Станчовъ: Виждамъ, че всички сме съгласни да се отхвърли контракта, а сжщо и да се плататъ паритѣ, затова да рѣшимъ да се плататъ паритѣ, ако настои Г. Шеферъ да ги иска а при това виновния да се даде подъ сждъ, съгласно 155 чл. отъ Констит.

Народно Събрание рѣши да се не подписва контракта.

Г. М-ръ Каравеловъ: Когато ставатъ интернационални давии, тѣ се рѣшаватъ отъ третейски Сждъ. Нека Събранието рѣши да се плататъ ако ни насилатъ.

Г. М-ръ Цанковъ: Азъ моля Народ. Събрание да рѣши прѣдварително трѣба ли да влеземъ въ давия съ Френското Правителство (Гласове: не трѣба). Народ. Събрание прие да се предостави право на Министерството да плати тия пари ако бжде принудено.

Засѣданието се затвори въ 5 ³/₄ часътъ послѣ пладня.

№ 1603.

София 4/16 Юний 1880 г.

Господину Шеферу, Дипломатический Агентъ и Генералний Консулъ на Француската Република. София.

Господине Агенте.

Приехъ своевременно писмото Ви, отъ 1-ий Юний, чрезъ което мя увѣдомявате че не можете да приемите измѣненията въ редакцията на Контракта Хокде и искате изпълнението на 6-й Членъ, да ви са плати суммата отъ осемдесетъ и петъ хиляди франка. Имамъ честь да Ви съобща че дадохъ заповѣдъ да са турни незабавно тая сума на Ваше расположение.

Моля Ви приемете изражението на моята сърдечна жалостъ за дето Българското Правителство не можя да употреби обширнитѣ познания на Вашиятъ съотечественникъ който, увѣренъ сжмъ, би принесалъ голѣми услуги на Княжеството, нъ разноголасия независими отъ наша воля ни принудихъ да се откажемъ отъ неговото разумно съдѣйствие.

Приемете, Господине Агенте, увѣрения въ отличното ми къмъ Васъ почитание.

Д. ЦАНКОВЪ.

Monsieur Schefer Agent Diplomatique et Consul Général de la republique française à Sofia. Sophia 4/16 Juin 1880. № 1603.

Monsieur l'Agent.

J'ai reçu en son temps votre lettre du 1-er Juin, m'annonçant que vous ne pouviez accepter les changements de rédaction introduits dans le contrat Hocdé et me réclament l'exécution de l'Article 6, soit le paiement en vos mains de la somme de quatre vingt cinq mille francs. J'ai l'honneur de vous faire savoir que j'ai donné l'ordre de mettre immédiatement cette somme à votre disposition.

Je vous prie d'agréer l'expression de mes sincères regrets de ce que le gouvernement bulgare n'a pas pu utiliser les vastes connaissances de votre compatriote qui, j'en suis certain, aurait rendu de grands services à la Principauté, mais des divergences indépendantes de notre volonté ont dû nous faire renoncer à son concours éclairé.

Agréez, Monsieur l'Agent, l'assurance de ma haute considération.

D. Zancoff.